

Strategie rozvoje cestovního ruchu pro turistickou oblast Pardubicko

Přehled příloh analytické části

Příloha č. 1: Přehled atraktivit cestovního ruchu v TO Pardubicko	1
Příloha č. 2: ukázka výstupů regionálních aplikací v oblasti CR.....	23
Příloha č. 3: Dotazníkové šetření duben – květen 2021.....	24
Příloha č. 4 Návštěvnost turistických cílů v TO Pardubicko 2015 - 2020.....	33
Příloha č. 5 Přehled změny využití HUZ v turistických oblastech v meziročním srovnání 2012 a 2018	34

Příloha č. 1: Přehled atraktivit cestovního ruchu v TO Pardubicko

Kapitola obsahuje souhrn relevantních atraktivit identifikovaných v území. Jedná se tak o základ současné i budoucí nabídky destinace na trhu cestovního ruchu. Součástí je i přehled plánovaných investic, tedy atraktivit, které budou v dohledné době dokončeny.

Kulturně-historické památky

Na území města Pardubic se nachází celkem 195 kulturních a národních kulturních památek, v turistické oblasti pak dalších 90. Níže jsou uvedeny pouze ty, které dosahují potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu.

Městské památkové rezervace a městské památkové zóny

- **Městská památková rezervace Pardubice**

Městská památková rezervace má rozlohu 25,2 ha a byla vyhlášena v roce 1964. Je tvořena historickým jádrem města, vymezeným původním rozsahem hradeb a areálem zámku s obranným systémem valů a dřívějších vodních příkopů. Vedle zámku tvoří dominantu městské památkové rezervace neorenesanční radniční komplex na Pernštýnském náměstí, 60 m vysoká věž Zelené brány z období kolem roku 1542 a kostel sv. Bartoloměje. Centrum města tvoří po staletí malebné Pernštýnské náměstí, které je obklopeno domy, nesoucí stopy pozdní gotiky v podobě kamenných ostění a zbytků malovaných nik. Renesanční přestavbou byly domy zvýšeny na dvoupatrové, dochovala se četná terakotová ostění a typické obloučkové štíty. Většina domů má ale podobu barokní, rokokovou, klasicistní nebo empírovou.

- **Městská památková zóna Dašice**

Jádro města tvoří rozlehlé náměstí T. G. Masaryka (o rozloze 1,1 ha) s měšťanskými domy z přelomu 18. a 19. století, které má lehce lichoběžníkový tvar. Městskou památkovou zónou bylo vyhlášeno v roce 1990.

Památky

- **Zelená brána (KP)**

Zelená brána je pozůstatkem středověkého opevnění města. Její dnešní podoba pochází z přestavby po požáru města roku 1538. V té době byla také zvýšena na dnešních 63 metrů. Roku 1903 byla nad průjezdem umístěna plastika představující vznik městského erbu – pověst o Ješkovi z Pardubic, vytvořená dle návrhu Mikoláše Alše. V sezóně je přístupný vyhlídkový ochoz Zelené brány, v prostorách zrekonstruovaného předbraní jsou pak v průběhu roku

instalovány krátkodobé výstavy výtvarných děl převážně místních talentovaných umělců. Při výstupu na Zelenou bránu je možné se v mezipatrech seznámit s instalací s názvem Kronika města Pardubic, vytvořenou výtvarnicí Vítězslavou Klimtovou. Expozice je věnována především dětem a přístupnou formou návštěvníky seznamuje s pověstmi, které se váží ke vzniku erbu pánů z Pardubic a pánů z Pernštejna.

- **Radnice Pardubice (KP)**

Budova radnice, která vznikla podle návrhu architekta Jana Vejrycha, je jednou z dominant Pernštýnského náměstí. Stavba tohoto novorenesančního komplexu, který v roce 1894 vznikl na místě původní radnice a dalších třech zbořených domů, se v době svého vzniku stala výrazným zásahem do raně novověkého charakteru náměstí. Stavbu zdobí dvě věže, mezi nimiž se tyčí měděná tepaná socha rytíře Vojtěcha z Pernštejna ztělesňujícího strážce města, mezi okny druhého patra jsou vyobrazeny alegorické postavy Nezištnosti, Přímosti, Poctivosti, a Svornosti od Karla Klusáčka. V letech 2018–2019 prošly interiéry radnice rozsáhlou rekonstrukcí.

- **Mariánské sousoší (Morový sloup) (KP)**

Morový sloup na Pernštýnském náměstí byl postaven na popud pardubického děkana Valentýna Klečáka neznámým italským umělcem v roce 1695 jako poděkování za záchranu města před morem roku 1680. Kamenný sloup s pozlacenou sochou Panny Marie, hledící směrem k tehdejší radnici, byl v letech 1773–1777 doplněn sochařem Jakubem Teplým o bohatou rokokovou balustrádu sestávající ze čtyř korunovaných lvů a osmi sochami světců – významných patronů české země (sv. Václava, sv. Ludmily, sv. Vojtěcha, sv. Prokopa, sv. Norberta, sv. Josefa, sv. Jana Nepomuckého a sv. Ivana).

- **Dům U Jonáše (KP)**

Dvoupatrový historický dům č.p. 50 na Pernštýnském náměstí vyniká pozdně barokní úpravu průčelí s náročnou štukovou výzdobou-plastickým reliéfem velryby polykající proroka Jonáše. Jedná se o nejznámější ze skupiny štukových fasád Jakuba Teplého. V přízemí domu se dochovala cenná sklípková klenba z počátku 16. století. V současné době se v Domě U Jonáše nachází expozice Východočeské galerie v Pardubicích.

- **Příhrádek (NKP – součást zámku)**

Příhrádek s věžovou branou a kašnou tvoří spojnici mezi zámkem a městem a jeho vznik je datován do 1. poloviny 16. století. V minulosti měl funkci opevněného předbraní a hospodářského a úřednického zázemí zámku. Domy zapojené do obvodové zástavby Příhrádku jsou dnes využívány kulturními institucemi, v objektu č.p. 5 bývalé sýpky sídlí Galerie města Pardubic, v dlouho nevyužívaných domech č. p. 6, 7, 8 našlo po rekonstrukci v roce 2020 své sídlo Knihovni centrum U Vokolků. Sídlo zde má též Národní památkový ústav v Pardubicích.

- **Larischova vila – tzv. Zámeček (NKP)**

Vilu si jako své rodinné sídlo nechal v roce 1884 postavit hrabě Jiří Larisch-Mönich podle projektu architekta Františka Schmoranze v romantickém historizujícím stylu. Vila sloužila přechodnému bydlení v době podzimních parforsních honů, kdy se do Pardubic sjížděla šlechta z celé Evropy. Temnou úlohu sehrál tzv. Zámeček za II. světové války, kdy zde sídlil prapor záložního policejního pluku (Schuttpolizei). Po atentátu na říšského protektora R. Heydricha byli ve vile vyslýcháni spolupracovníci výsadkářů ze skupiny SILVER A i obyvatelé Ležáků a následně zastřeleni na nedalekém popravišti. Vila se tak stala jedním ze symbolů připomínajících hrůzy nacismu. Později od roku 1956 vilu vlastnil státní podnik Tesla, poté

FOXCONN CZ. Chátrající objekt převzala Československá obec legionářská a v současné době zde probíhá kompletní rekonstrukce.

- **Občanská záložna Přelouč (KP)**

Budova byla postavena podle návrhu architekta Rudolfa Kříženeckého v letech 1899–1891. Novorenesanční Budova se nachází na Masarykově náměstí a tvoří hlavní dominantu města. Dnes se zde pořádají plesy a další kulturní akce. Nejznámější z nich jsou Ceny Františka Filipovského za dabing. Společenský sál má v divadelním uspořádání kapacitu 234 osob, pro plesy cca 110.

- **Zřícenina tvrze Svojšice (KP)**

Zachovalá zřícenina středověké tvrze. Volně přístupná po celý rok. Součástí areálu je odpočívadlo a stojan na kola. V blízkosti se nachází dětské hřiště.

Hrady a zámky

- **Zámek v Pardubicích (NKP)**

Zámek v Pardubicích je přímou součástí historického centra města, tvoří s ním jeden celek. Představuje architektonický unikát v podobě přechodu mezi hradem a zámkem – palácovým sídlem vybaveným ve své době dokonalým obranným systémem tvořeným mohutným hliněným valem s hradbou na úpatí a vodním příkopem okolo. Výjimečným činí zámek v Pardubicích v podstatě zachovaný půdorys původního vodního příkopu, který je dnes rekonstruován jako městský park centrálního významu. Výstavba dnešního objektu byla zahájena Vilémem z Pernštejna na konci 15. století v pozdně gotickém slohu, jeho synové Vojtěch a Jan zámek renesančně přestavěli. Vchod do hlavní budovy zámku zdobí renesanční portál, cennou součástí vnitřní výzdoby jsou renesanční kazetové stropy a zbytky nástěnné malířské výzdoby – nejstarší renesanční nástěnné malby v Čechách. V objektu zámku sídlí Východočeské muzeum v Pardubicích, které nabízí stálou expozici historickou, archeologickou a unikátní expozici moderní sklářské tvorby. Na Zámku Pardubice se nachází také Východočeská galerie v Pardubicích. Součástí areálu jsou zámecké valy, ideální na příjemnou procházku, v průběhu roku se v prostorách zámku konají desítky kulturních a společenských akcí. Objekt je národní kulturní památkou a v současné době prochází rozsáhlou rekonstrukcí, na které se podílejí renomovaní architekti.

- **Hrad Kunětická hora (NKP)**

Hrad Kunětická hora stojí na 82 m vysoké znělcové kupě výrazně vystupující z rovinatého okolí polabské nížiny. Vybudoval ho v letech 1421–1423 Diviš Bořek z Miletínka, Vilém z Pernštejna ho přestavěl v pozdně gotickém slohu s prvky rané renesance. Za třicetileté války byl hrad vypálen, v pozdějších dobách Kunětickou horu ohrožovalo průmyslové lámání kamene, které bylo zastaveno až na počátku 20. století. Zkáza hradu byla zastavena roku 1916 po zakoupení hradu Pardubickým muzejním spolkem. Zásadní rekonstrukce proběhla až v 70. letech 20. století. Objekt je národní kulturní památkou nabízející několik prohlídkových okruhů a v současné době prochází rozsáhlou rekonstrukcí dlouho nepřístupná západní část hradu dle projektu architekta Dušana Jurkoviče.

- **Zámek a Hřebčín Kladruby nad Labem (NKP, UNESCO)**

Hřebčín a zámek v Kladrubech nad Labem leží přibližně 28 km západně od Pardubic a je jedním z nejstarších hřebčínů na světě. Vilém z Pernštejna zde již na začátku 16. století založil oboru pro chov a lov zvěře a hřebčín, v roce 1579 jej císař Rudolf II. povýšil na císařský dvorní hřebčín

a od těch dob je domovem starokladrubských koní, unikátního českého plemene, vyšlechtěného speciálně pro ceremoniální účely panovnických dvorů. Hřebčín je národní kulturní památkou, od roku 2019 je zapsán na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Pro návštěvníky jsou zpřístupněny prohlídky stájí, zámku, kočárovny a postrojovny, muzeum kladrubského chovu koní, lesovna se simulátorem jízdy v kočáře či rozhledna. Hřebčín pořádá v průběhu roku řadu akcí pro širokou veřejnost.

- **zámek Choltice (KP)**

Barokní zámek ze 17. století je přístupný zpravidla od dubna do konce září v rámci komentovaných prohlídek. V interiérech se nachází bohatě zdobená kaple sv. Romedie a jedna z nejstarších lékáren na našem území. Součástí zámku je i expozice vodníků. V okolí zámku se nachází rozlehlá obora ve stylu anglického parku, discgolfové hřiště, dětské hřiště a restaurace.

- **Zámek Zdechovice (KP)**

Zámek nechal postavit v 19. století Karel z Paarů. Když zámek na začátku 20. století vlastnil JUDr. Otto Mettal, jezdili sem za ním významní hosté, mj. i Jan Masaryk. U zámku se rozkládal park (částečně anglický, částečně francouzský), zelinářská zahrada, rybníky a obora s daňky. V 50. letech minulého století byli v zámku ubytováni horníci. Poté tu sídlili čeští a od roku 1968 sovětsí vojáci. Ti zámek opustili až v roce 1990.

Církevní památky

- **Kostel sv. Bartoloměje v Pardubicích (KP)**

Areál kostela sv. Bartoloměje je situován na severozápadním okraji historického jádra Pardubic. Sestává z budovy kostela a mostu, který vede přes tzv. "císařský náhon" k severnímu vchodu kostela. Kostel v pozdně gotickém slohu nechal po požáru města postavit v roce 1507 Vilém z Pernštejna, vznik severního portálu je datován do roku 1519. Svatyně měla původně sloužit jako rodová hrobka české větve Pernštejnů. Tuto skutečnost dnes připomíná mohutná tumba s plastikou Vojtěcha z Pernštejna, která tvoří dominantu presbyteria. Vstup do kostela zdobí vzácný renesanční portál. V roce 1912 byl kostel na západní straně rozšířen dle plánů architekta Boží Dvořáka. Areál je středoevropsky významným dokladem renesančního stavitelství.

- **Kostel zvěstování Panny Marie v Pardubicích (KP)**

Kostel byl založen farním arcibiskupem Arnoštem z Pardubic již před rokem 1359 a patří mezi nejstarší stavby v Pardubicích. Po požáru v roce 1507 byl přestavěn v pozdně gotickém slohu. V 1. polovině 16. století se stal kostel na krátký čas součástí přeneseného kláštera minoritů. Z této doby pocházejí rozsáhlé podzemní prostory pod kostelem, které byly využívány jako pohřební katakomby. V letech 1905-1906 byl kostel restaurován Božou Dvořákem.

- **Kostel sv. Jana Křtitele v Pardubicích (KP)**

Areál bývalého hřbitovního kostela sv. Jana Křtitele sestává z budovy kostela sv. Jana Křtitele, bývalé hřbitovní zdi západně od kostela, zvonice, sochy sv. Jana Nepomuckého a sochy Panny Marie. Areál vznikl se založením Dlouhého, nyní Zeleného předměstí po požáru města v roce 1510. Jeho součástí byl také pernstejnský špitál. Do dnešní podoby byl kostel dostaven v letech 1563-1570 místním stavitelem V. Všetečkou. Kostel má jednu loď, na níž navazuje čtyřboký presbytář se sakristií na severním nároží. Kolem kostela se nachází několik renesančních náhrobků ze 16. a 17. století.

- **Kostel sv. Jiljí v Pardubičkách (KP)**

Původní kaple sv. Jiljí je v historických pramenech zmiňována již v roce 1295. Pozdně gotický hřbitovní kostel z 2. poloviny 15.stol. získal dnešní podobu zdařilou renovací provedenou roku 1904 architektem Božou Dvořákem. V dřevěné zvonici na hřbitově u kostela se nacházejí visí ve zvonici dva starobylé zvony, ulité v letech 1483 a 1633, takže nejstarší zvon v Pardubicích (1483). Severozápadně od kostela byl archeologickým průzkumem odhalen areál cyriackého kláštera, zničeného v husitských válkách.

- **Kostel Bolestné Panny Marie v Pardubicích (KP)**

Raně barokní kostel byl zřízen roku 1710 na místě dřevěné kaple a financován kupcem J. A. Štrossem, na předměstí Pardubic. Areál dotvářejí ambity v pozadí a ohrazená plocha hřbitova se souborem barokních plastik (kříž a socha Panny Marie s Ježíškem v prostoru u kostela, socha sv. Augustina a sv. Jana Nepomuckého u brány do kostelního areálu). Kostel byl po dlouhá léta zanedbáván a sloužil jako sklad děkanství. Po roce 2006 prošel rozsáhlou rekonstrukcí.

- **Kostel sv. Mikuláše ve Velinách (KP)**

Unikátní dřevěný kostel z poloviny 18. století. Ke kostelu patří i dřevěná zvonice a márnice s dochovanou tzv. josefínskou rakví. Bývá přístupný během kulturních akcí a koncertů.

- **Kostel sv. Václava a Leopolda v Kladrubech n. L. (NKP, UNESCO)**

Kostel v neoklasicistním stylu z roku 1859 je součástí hřebčína v Kladrubech nad Labem. Přístupný bývá během koncertů a kulturních akcí.

- **Kaple sv. Romedia v Cholticích (KP – součást zámku)**

Raně barokní kaple zámku v Cholticích byla zasvěcena r. 1692 nepříteli známému světcí sv. Romedioví z Thaur. Ojedinělou dekorací kaple jsou sochy světových kacířů, mezi nimi najdete i Luthera, Kalvína a Mistra Jana Husa. Interiér kaple zdobí bohaté štukování, na oltářním obraze sv. Romedius léčí člověka posedlého ďáblem. Kaple se využívá ke konání svatebních obřadů, koncertů, občasných bohoslužeb a je i součástí komentované prohlídky zámku.

- **Zvonice v Sezemicích (KP – součást kostela)**

Mohutná dřevěná zvonice neobvyklého osmibokého půdorysu s jehlancovou střechou završenou lucernou v areálu farního (dříve i klášterního) kostela Nejsvětější Trojice. Doba stavby není známá, pravděpodobně v 16. nebo 18. století.

Moderní architektura

- **Winternitzovy automatické mlýny v Pardubicích (NKP)**

Monumentální soubor budov automatických mlýnů, jejichž provoz byl ukončen v roce 2013, byl stavěných po etapách v letech 1909-1926 podle návrhu přední osobnosti české moderní architektury 20.stol., Josefa Gočára ve stylu dekorativní moderny. Jedná se o první Gočárovu realizaci v Pardubicích. Dvoukřídlá dispozice mlýna a sila s atikou tvaru vlaštovčího ocasu se jako výrazná solitérní stavba vyjímá na pravém břehu řeky Chrudimky. Tato významná stavba moderní české architektury v současné době prochází rozsáhlou obnovou a v jejím areálu se rodí nová kreativní čtvrť města. Svě sídlo zde v blízké budoucnosti najde několik kulturně – vzdělávacích institucí: Východočeská galerie v Pardubicích, Centrální polytechnické dílny, GAMPA / Galerie města Pardubic a expozice Gočárova muzea. Nově bude pojato také veřejné prostranství areálu mlýnů.

- **Machoňova pasáž**

Nájemní obchodní dům s průchozí vnitřní zastřešenou pasáží od architekta Ladislava Machoně vznikl v letech 1923–1925 ve stylu moderny a je dokladem vysoce kvalitní meziválečné architektury. V objektu bylo vyprojektováno 28 obchodů, suterénní restaurace a na třicítku bytů. K dominantám výzdoby čelní fasády pětipodlažního domu patří čtyři plastiky od sochaře Karla Dvořáka zpodobňující různá průmyslová odvětví a řemesla. V letech 2011–2013 dům prošel rozsáhlou rekonstrukcí, která slavné pasáži vrátila její historickou tvář.

- **Krematorium Pardubice (NKP)**

Budova krematoria představuje důležitý doklad vývoje českého rondokubismu a architektonické úlohy krematoria vůbec. Budova byla postavena z popudu obecního zastupitelstva dle návrhu architekta Pavla Janáka v letech 1921–23. Objekt se vyznačuje cennou uměleckou výzdobou F. Kysely a K. Lenharta a od roku 2010 je národní kulturní památkou.

- **Obchodní centrum Grand Pardubice (KP)**

Rozlehlý komplex funkcionalistické budovy postavené dle návrhu architekta Josefa Gočára byl postaven v roce 1931 na nároží hlavní městské třídy a byl otevřen těsně před zahájením 1. celostátní výstavy tělesné výchovy a sportu v Pardubicích, pro kterou byl hlavním ubytovacím, stravovacím a společenským místem. Vznikl na místě bývalého přízemního hostince Hotel Kotel, po zrušení a zasypání příkopu městského opevnění, V letech 1997–2000 byl chátrající objekt přestavěn na obchodně administrativní centrum Grand s prodejní galerií s 30 obchody, supermarketem a sálou multikina.

- **Východočeské divadlo v Pardubicích (KP)**

Divadlo bylo postaveno v letech 1906–1909 v secesním stylu podle projektu Antonína Balšánka a patří mezi nejstarší stálé divadelní scény v Čechách. Nad tympanonem ozdobeným městským znakem se vypíná socha „Genia“ s tvářemi Emy Destinové, jehož autorem je akademický sochař Bohumil Kafka, mozaiky vedle vchodu vytvořil F. Urban (Libušin soud a Žižka před Prahou). Reliéfy předních českých skladatelů a dramatiků jsou dílem Bohumila Vlčka. V roce 2002 došlo k rekonstrukci interiérů divadla, o rok později byl pak kompletně opraven i vnější plášť divadla.

- **Gočárov pavilon (KP)**

Pavilon nese jméno po svém projektantovi, architektu Josefu Gočárovi. Kubistická stavba ze začátku minulého století se nachází v Lázních Bohdaneč jako jedna z budov komplexu léčebných lázní. Zvenku je možné si jej prohlédnout při procházce parkem, do vnitřních prostor se dostanou pouze lázeňští hosté.

Mohyly a pomníky

- **Památník Zámeček v Pardubicích (NKP)**

Pietní území Zámeček se nachází v okrajové části města na místě bývalého popraviště gestapa. Během hromadných poprav v období heydrichiády zde v roce 1942 přišlo o život 194 osob, obyvatel z vypálených Ležáků a členů odbojových organizací z Pardubicka, Hradecka a Kolínska. Po válce byl na místě vybudován památník a místo se stalo národní kulturní památkou. Stav místa svým pojetím neodpovídal svému významu a současným představám o prezentaci lokalit podobného charakteru, v letech 2020–2021 tak byl realizován rozsáhlý projekt rekonstrukce areálu s novou moderně pojatou expozicí, umožňující představení podstatných historických faktů v autentické podobě. Současně byla založena nová paměťová

instituce Památník Zámeček Pardubice, která má na starosti odborné edukační programy a zpřístupnění tohoto důstojného pietního místa široké veřejnosti.

- **Larischova vila – tzv. Zámeček (NKP)**

Vilu si jako své rodinné sídlo nechal v roce 1884 postavit hrabě Jiří Larisch-Mönich podle projektu architekta Františka Schmoranze v romantickém historizujícím stylu. Vila sloužila přechodnému bydlení v době podzimních parforsních honů, kdy se do Pardubic sjížděla šlechta z celé Evropy. Temnou úlohu sehrál tzv. Zámeček za II. světové války, kdy zde sídlil prapor záložního policejního pluku (Schutzpolizei). Po atentátu na říšského protektora R. Heydricha byli ve vile vyslýcháni spolupracovníci výsadkářů ze skupiny SILVER A i obyvatelé Ležáků a následně zastřeleni na nedalekém popravišti. Vila se tak stala jedním ze symbolů připomínajících hrůzy nacismu. Později od roku 1956 vilu vlastnil státní podnik Tesla, poté FOXCONN CZ. Chátrající objekt převzala Československá obec legionářská a v současné době zde probíhá kompletní rekonstrukce.

- **Lesopark Jiřího Potůčka Pardubice**

Jedná se o menší lesík v pardubické čtvrti Trnová Dubinka. Zde četník Půlpán zastřelil 2. července 1942 Jiřího Potůčka, radiotelegrafistu parašutistického výsadku Silver A. Památník Jiřímu Potůčkovi vznikl na místě jeho skonu hned po válce. Poslední velkou proměnou prošel památník během výstavby nedalekého sídliště, kdy v této lokalitě vznikl park pro trávení volného času. Historii místa připomíná moderní informační tabule s fotografiemi a textem vysvětlujícím název lesoparku a roli výsadku Silver A v protifašistickém odboji. Všichni parašutisté z tohoto výsadku mají v lesoparku svůj vlastní památní kámen. Součástí parku jsou též herní prvky pro nejmenší, hřiště na pétanque či velké sportoviště s umělým povrchem, v lesoparku si tak dnes na své přijdou zejména děti.

- **Památník obětem holocaustu na židovském hřbitově v Pardubicích (KP)**

Na židovském hřbitově se nachází 65 cenných historických náhrobků z 1. pol. 18. století přenesených ze staršího pardubického židovského hřbitova. Je zde památník se jmény celkem 542 pardubických obětí holocaustu a pomník sedmi neznámým obětem, které nepřežily transport smrti z Osvětimi.

- **Rodný dům Václava Veverky a památník bratranců Veverkových v Rybitví (KP)**

Rodný dům bratranců Veverkových, vynálezců ruchadla, se nachází na kraje obce Rybitví na nedaleko Pardubic. Objekt rodného domu je v současnosti dočasně uzavřen, prohlédnout si lze pomník ruchadla v blízkosti bývalé kovárny.

Technické památky a hvězdárny

- **Hvězdárna barona Artura Krause**

Hvězdárna nese jméno pardubického rodáka, vizionáře a zakladatele první lidové hvězdárny v českých zemích vůbec. Byla otevřena v roce 1992 a její náplní je především popularizace astronomie pro širokou veřejnost a odborná činnost.

- **Zdymadlo na Labi v Pardubicích**

Vodní dílo na Labi bylo dokončeno v roce 1974 a tvoří jej jez, jednolodní plavební komora a malá vodní elektrárna.

- **Gočárův vodojem v Lázních Bohdaneč**

Vodárenská věž z roku 1910 podle návrhu architekta Josefa Gočára v Lázních Bohdaneč.

- **Horní vodní mlýn v Býšti (KP)**

Dochovaný roubený mlýn na Býštském potoce.

- **Malá vodní elektrárna v Přelouči (KP)**

Dodnes funkční vodní elektrárna na Labi v Přelouči. Bývá přístupná při výjimečných příležitostech.

- **Opatovický kanál (KP)**

Od středověku až dodnes slouží svému účelu – přivádí vodu do pernštejnské rybníční soustavy. Jde o uměle vytvořený vodní tok, který začíná u obce Vysoká nad Labem a za Semínem se vlévá zpět do Labe. Na svém toku má nejednu technickou vychytávku, třeba Semínský akvadukt, který jej převádí přes Sopřečský potok. Opatovický kanál měří celkem 33 kilometrů a je sjízdný i na lodce.

- **Semínský akvadukt**

Semínský akvadukt je významným středověkým dílem, vybudovaným v letech 1498–1521. Převádí tok Opatovického kanálu (umělý kanál, který byl vybudován r. 1513 a jeho celková délka byla 34,7 km) přes Sopřečský potok. Akvadukt je zajímavou technickou památkou.

- **Velký a malý sezemický akvadukt (KP)**

Malý a velký sezemický akvadukt stojí za obcí Sezemice. Tyto mosty pro vodu zajišťují mimoúrovňové křížení dvou toků. Postavené byly na konci 19. století a dnes jsou technickými památkami. K velkému akvaduktu se dá dojít pohodlně procházkou nebo dojet na kole, zde se kříží Mlýnský potok se Zadní Lodrantkou. Malý akvadukt se nachází o kilometr dál směrem na jih.

Kulturní zařízení

Muzea a galerie

- **Východočeská galerie v Pardubicích – zámek Pardubice/Dům U Jonáše**

Východočeská galerie v Pardubicích je specializovanou institucí typu muzea výtvarného umění s celostátní působností a využívá výstavní prostory v objektu zámku a v Domě u Jonáše. Galerie byla zřízena v roce 1953 jako Krajská galerie v době, kdy byla zakládána síť státních galerií. V roce 1962 byla otevřena první stálá expozice Českého výtvarného umění 20. století s důrazem na umění Východních Čech. Současná akviziční činnost galerie se soustředí významná díla jak českého poválečného umění, tak ojedinělá díla umělců současné generace. Výběr děl probíhá s ohledem na přípravu expozic pro nové prostory ve Winternitzových automatických mlýnech.

- **Východočeské muzeum v Pardubicích – zámek Pardubice**

Východočeské muzeum sídlící na pardubickém zámku je moderní paměťová instituce, která je z pohledu návštěvnosti nejnavštěvovanějším objektem celé turistické oblasti. Počátek existence muzea je datován do roku 1880, kdy byly schváleny stanovy Musejního spolku.

V současnosti jsou zpřístupněny tři stálé expozice, mezi nimi i unikátní a respektovaná sbírka moderní české sklářské tvorby S.K.L.E.M., která je první ochutnávkou z probíhající rozsáhlé rekonstrukce pardubického zámku. Celkem má Východočeské muzeum ve svých sbírkách kolem 750 tisíc kusů sbírkových předmětů, součástí zpřístupněných expozic je i kryt civilní obrany.

- **Galerie města Pardubic – Příhrádek**

GAMPA neboli Galerie města Pardubic funguje od roku 2012 a jejím cílem je přibližovat soudobou uměleckou tvorbu široké veřejnosti a vytvářet platformu pro diskuzi nad aktuálními uměleckými i společenskými tématy. V prostoru zrekonstruované barokní sýpky se návštěvníkům nabízí inspirativní, zážitkový i relaxační prostor skýtající nové výzvy ve způsobu prezentace současného umění, s orientací na autorské instalace v širokém spektru uměleckých oborů od malby, sochy a grafiky, přes site-specific projekty až po audiovizuální instalace a nová média. Dlouhodobě se galerie rovněž věnuje tématu umění ve veřejném prostoru. V blízké době GAMPA nalezne nové působiště v unikátní novostavbě v areálu Winternitzových automatických mlýnů.

- **Knihovni centrum u Vokolků Pardubice – Příhrádek**

Knihovni centrum u Vokolků je zcela nová paměťová instituce pod správou Krajské knihovny v Pardubicích, která našla své sídlo ve třech zrekonstruovaných budovách na Příhrádku. Vedle hudebního oddělení a komunitní čítárny s puncem staré kavárny se v objektu sousedícím s věží nachází výstavní a muzejní část. Zde jsou vystaveny historické tisky z 15. a 16. století zapůjčené z Regionálního muzea v Chrudimi a dále je tu výstava literárních osobností Pardubického kraje s řadou zajímavých dokumentů z majetku paměťových institucí, převážně ze sbírek Východočeského muzea Pardubice. Vstupní výstava je věnována historii i současnosti rodiny Vokolků, po kterých nese celý komplex budov jméno.

- **Muzeum MHD a železnice Rosice nad Labem**

Muzeum je situováno do budovy bývalé vodárny na nádraží v Pardubicích – Rosicích nad Labem. Návštěvník tu může nalézt v šesti místnostech a bohaté venkovní expozici na sedm set relikvií či dokumentů z historie železnice a městské dopravy především z Pardubického kraje. Muzejní spolek provozuje 20 historických železničních vozidel, dva historické trolejbusy a pořádá řadu akcí pro veřejnost v průběhu celého roku.

- **Letecké muzeum Jana Kašpara**

Letecké muzeum Ing. Jana Kašpara se nachází v areálu pardubického letiště a je věnována životu prvního českého aviatika a pardubického rodáka Jana Kašpara. Součástí expozice jsou letuschopné repliky prvních letadel, včetně slavného letounu bratří Wrightů, nebo Kašparův Blériot. Muzeum se dále zaměřuje na historii letectví Pardubicka, od prvních pokusů Kašpara přes působení Luftwaffe na místním letišti až po současnost, kdy je v Pardubicích provozováno civilní letiště souběžně s armádním Centrem leteckého výcviku.

- **Muzeum kouzel Pardubice**

Toto unikátní muzeum nabízí na ploše 250 m² nejkomplexnější a nejrozsáhlejší expozici kouzelnických pomůcek, aparátů a rekvizit z celého světa v České republice. Vedle nahlédnutí do historie kouzelnictví průřezem od roku 1820 až po současnost je v rámci aktivit muzea možné nahlédnout pod pokličku kouzelnického řemesla a naučit se jednoduchá kouzla pro pobavení svých blízkých a přátel.

- **Galerie Univerzity Pardubice**

Galerie se nachází v kampusu pardubické univerzity a přibližuje návštěvníkům tvorbu mladých, méně známých i těch již renomovaných výtvarníků z celé České republiky.

- **Galerie FONS Pardubice**

Galerie FONS se nachází v domě č.p.51 na Pernštýnském náměstí. Tento goticko-renesanční dům je památkově chráněným objektem a pochází z výstavby po roce 1507 a 1538. Do osmdesátých let 20. století byla v přízemí lékárna vybavená dobovým lékárenským nábytkem, proto je dům v mnoha historických dokumentech zmiňován jako „Stará lékárna“. Od roku 2003 je dům sídlem společnosti Stapro s. r. o. a později gotický mázhaus o rozloze 100 m² je využíván jako výstavní síň a vstupní prostor společnosti.

- **Výstavní prostor Mázhaus Pardubice**

Malý výstavní a komunikační prostor Mázhaus sídlí v historickém domě č.p. 3 na Pernštýnském náměstí (Šišatkovský dům). Prostor zde nalézají amatérští či začínající umělci, školy i neziskové organizace, ale též profesionální umělci. Součástí Mázhausu je podzemní prostor bývalého vězení – šatlavy. Toto podzemí (gotické sklepení) je využíváno pro dětské interaktivní a audiovizuální výstavy, které jsou určené nejen rodinám s dětmi, ale také školním kolektivům.

- **Zelená brána – vyhlídka a výstavní prostor**

Zelená brána jako jedna z dominant města nabízí vyhlídkový ochoz, v mezipatrech jsou umístěny stálé expozice věnované historii města s názvem Kronika města Pardubic a v prostorách zrekonstruovaného předbraní jsou pak v průběhu roku instalovány krátkodobé výstavy výtvarných děl.

- **Africké muzeum dr. Emila Holuba v Holicích**

Dr. Emil Holub žil a realizoval své cesty ve druhé polovině 19. století. Nejprve sám, později společně se svou manželkou Růžnou. V neuvěřitelně těžkých podmínkách získával poznatky, které jsou dodnes ceněny po celém světě. Expozice muzea je umístěna v přízemní budově a je plně bezbariérově přístupná. Vstupenky zakoupíte v pokladně muzea u vchodu. Prohlídka muzea trvá cca. 60 minut. Začíná shlédnutím 10minutového filmu o životě Dr. Holuba, jednotlivci si poté muzeum procházejí sami, skupiny nad 15 osob provází průvodce. Komentovaná prohlídka s průvodcem trvá 30–40 minut.

- **Expozice Františka Filipovského v Přelouči**

Stálá panelová výstava je otevřena v chodbě v prvním patře domu čp. 26 Masarykově náměstí. Na panelech seznámí s předky a rodinou Františka Filipovského, dozví se více o jeho dětství, vzdělání, působení v přeloučských spolcích, o jeho počátcích v herectví i samotné kariéře herce.

- **Motomuzeum v Sezemicích**

Je zaměřeno na motocykly 70., 80. a počátku 90. let. V současné době je zde vystaveno více než 140 motocyklů značek Honda, Kawasaki, Suzuki, Yamaha, Ducati, Moto Guzzi, Moto Morini, Laverda, Benelli, Gilera, BMW, MZ, Hercules, Zündapp, Maico, Norton a Hesketh. Muzeum nemá stálou otevírací dobu. Prohlídku třeba domluvit předem, a to pro skupinu minimálně 4 osob.

- **Muzeum modelů autíček Klukovský sen v Rokytně**

Sbírka 5000 modelů autíček místního rodáka Václava Blažka, kterou vystavuje obec Rokytno. Výstava je vhodná pro všechny generace, k vidění jsou kromě autíček i další historické hračky především z druhé poloviny minulého století.

- **Království perníku® v Rábech**

Království perníku alias Perníková chaloupka pod Kunětickou horou. Muzeum perníku a perníkářského řemesla, kde průvodce netradiční formou představuje nejen pečivo samotné, ale i pohádku o Jeníčkovi a Mařence. Prohlídka je vhodná pro starší školkové děti a první stupně ZŠ. Součástí je také infocentrum Děda Vševěda a občerstvení U Otesánka.

Divadlo a hudba

- **Komorní filharmonie Pardubice**

Komorní filharmonie Pardubice je svým obsazením menším symfonickým tělesem haydnovsko-mozartovského typu. Jako nejvýznamnější profesionální orchestr Pardubického kraje má nezastupitelnou roli v hudebním životě regionu. Od svého založení v roce 1969 patří mezi špičkové české orchestry. Její pestrý repertoár sahá od barokních skladeb přes hudbu období klasicismu a romantismu až po soudobé kompozice a různé multižánrové projekty. V Pardubicích pořádá tradiční abonentní cykly a další mimořádné koncerty, stále více se také zaměřuje na mladou i nejmladší generaci posluchačů, koncertuje v dalších městech celé republiky a znají ho také posluchači v mnoha prestižních koncertních sálech v Evropě i zámoří.

- **Východočeské divadlo Pardubice**

Východočeské divadlo Pardubice patří k nejprestižnějším kulturním stánkům Pardubického kraje, úspěchy sklízí nejen na domovské scéně, ale i na zájezdech či festivalech po celé České republice i v zahraničí. Představení se odehrávají v Městském divadle, na Malé scéně ve dvoře a v letních měsících pak soubor využívá možnosti hraní v amfiteátru na vyhlídce hradu Kunětická hora. Ročně divadlo připravuje okolo osmi premiér, repertoár se snaží uspokojit každého diváka, proto na jevišti uvidíte pohádky, muzikály, dramata i komedie. Na jaře se v divadle tradičně odehrává GRAND Festival smíchu – soutěžní festival nejlepších českých a moravských komedií, který se zapsal mezi významné divadelní festivaly v republice.

Budova divadla je významnou secesní stavbou architekta Antonína Balšánka z let 1907-1909.

- **Divadlo 29 Pardubice**

Divadlo 29 se od svého vzniku v roce 2002 profiluje jako multižánrové kulturní a produkční centrum zaměřené na uvádění a podporu současného nemainstreamového umění především z oblasti performing arts, literatury, filmu a vizuálního umění. Nachází se v historické budově č.p. 29 v ulici Svaté Anežky České a prostory, kde divadlo realizuje svůj program, sestávají z multifunkčního sálu typu black box, klubovou scénou s kavárnou a galerií a sklepními prostory uzpůsobenými jako laboratoř pro realizaci workshopů. V rámci dramaturgické koncepce je kladen důraz na uměleckou kvalitu, inovativnost a aktuálnost jednotlivých programových linií. Divadlo své aktivity směřuje též do veřejného prostoru a k aktivitám site specific.

- **Divadlo Exil**

Divadlo Exil reprezentuje pardubickou neprofesionální divadelní scénu. Od roku 2001 divadlo nastudovalo bezmála stovku her, souborem prošly stovky herců a režisérů. V současnosti má Divadlo Exil 46 aktivních členů a je oceňováno jak diváky, tak odbornou kritikou. Je opakovaným účastníkem Jiráskova Hronova a dalších festivalů a přehlídek amatérského divadla. Cílem Exilu je nabídnout divákům nové texty, autorské inscenace i vlastní pohled na divadelní klasiku. Diváci oceňují blízký kontakt s herci a civilní herecký projev. Zájemcům o

aktivní zkušenost s divadlem nabízí pravidelně veřejné workshopy, jejichž výstupem je představení pro veřejnost, má otevřené dveře pro nové členy. Od roku 2021 se činnost divadla přesune do nových prostor v objektu Machoňovy pasáže.

- **Institut Paměti národa/Divadlo Paměti národa**

Divadlo Paměti národa je místem pro setkávání generací a společnou tvorbu. Na divadelních kroužcích děti a mladí lidé společně hledají a vypráví příběhy, jež zachycují důležité momenty moderní historie a jsou uchovány ve sbírce Paměť národa. Jednorázové projekty jsou organizovány ke zvláštním příležitostem – mj. vystoupení ke Dni válečných veteránů. Součástí jsou i mezinárodní projekty, z nichž nejvýznamnější je připomínka Dne památky obětí holokaustu.

Sportovní a relaxační aktivity

Koupaliště a akvacentra

- **Aquacentrum Pardubice**

Jedná se o největšího aquaparku ve Východních Čechách, který každoročně přivítá více než 500 tis. návštěvníků. K dispozici je 50m bazén, 25m bazén nebo zónu aqua s 10 atrakcemi pro všechny věkové kategorie, wellness zóna či fitness. V létě je návštěvníkům k dispozici letní pláž s víceúčelovým bazénem, dětským bazénem, brouzdalištěm a hřištěm pro děti. V každé zóně jsou k dispozici bistra s občerstvením.

- **Koupaliště Cihelna Pardubice**

Letní koupaliště Cihelna v Pardubicích-Polabinách je venkovní relaxační a zábavní areál nabízející svým návštěvníkům 3500 m² vodní plochy s recirkulací, rekreační bazén se skokanskými prkny, bazén pro plavce 50 m, dojezdový bazén pro vodní atrakce, dvojskluzavku 25 m a další atrakce. Z doplňkových služeb lze využít minigolfové hřiště s 18 drahami, hřiště na plážový volejbal, ruské kuželky, stolní tenis a dětské hřiště s pískovištěm. Na areál koupaliště bezprostředně navazuje kemp, který nabízí ubytovací místa pro stany, karavany, obytná vozidla i ubytování v chatkách.

- **Přírodní koupání – písečné pláže**

Na území Pardubicka je hned několik oblíbených písňů pro příznivce přírodního koupání v čisté vodě. U většiny naleznou návštěvníci základní možnost stravování. Mezi nejznámější patří písň Hrádek s veřejným tábořištěm, Opatovický písň, písň Malá Čeperka s restaurací, chatkami a sportovním zázemím a dále písňky Čeperka, Oplatil, Stéblová, Lohenice či Mělice.

- **Rybník a autokemp Buňkov**

Rodinný kemp u rybníka, který nabízí ubytování v chatkách, stanech, přívěsech, apartmánech. S vlastní restaurací a bezbariérovým přístupem.

Lázně a wellness

- **Wellness & Spa U Vinice Pardubice**

Luxusní wellness centrum v centru města, nabízející služby veřejného i privátního wellness v krásném, moderním prostředí areálu Pod Vinicí v blízkosti řeky Chrudimky.

- **Léčebné lázně Bohdaneč**

Léčebné lázně Bohdaneč jsou známé svými přírodními léčivými zdroji – slatinou a přírodní minerální vodou. Přírodní léčivé zdroje jsou spolu se speciálními rehabilitačními postupy cíleny zejména na léčbu pohybového aparátu a nervových onemocnění.

- **Golf & Spa Kunětická hora**

Moderní golfové hřiště v Dřítči spojené s restaurací, hotelem a wellness centrem disponuje velkou kapacitou pro konání kongresů a podobných akcí. Konají se zde golfové turnaje, zajišťují profesionálně vedený výcvik pro děti i dospělé.

- **Saunový ráj Holice**

Vedle široké nabídky saun (tradiční finské sauny s různými teplotami, parní sauny solná a mentolová, bylinná inhalace) nabízí i relaxační vířivku, kneippův chodník a perličku na nohy. Ochlazení je možné v ochlazovacím bazénku, pod vědrem odvahy, ledem z ledové kašny a větrem na venkovní terase.

Ranče a jízdárny

- **Apolenka z. s.**

Statek Apolenka se nachází nedaleko Pardubic v obci Spojil a návštěvníkům nabízí velmi širokou škálu služeb. Jedná se především o hiporehabilitační středisko, dále provozuje jezdeckou školu a nabízí možnost ustájení koní. Během roku spolek pořádá příměstské tábory, parkurové závody i vzdělávací akce pro děti. Kromě koní se zde návštěvníci setkají s dalšími druhy zvířat, mimo jiné je zde k vidění také velbloud.

- **Andy West Ranch v Kuněticích**

Menší ranč pod hradem Kunětická hora, který nabízí vyjíždky na koních, možnost uspořádání společenských akcí (promítání, grilování, opékání) a svatebního obřadu.

- **Ranch IR v Bílých Vchynicích**

Ranč se zaměřením na přirozené partnerství člověka a koně. Možnost vyjíždky, jezdeckého výcviku, výcviku koně, odchyt a převádění dobytka, western show. Pořádá i jezdecké pobyty, dětské jezdecké tábory, možnost ubytování.

- **Sportovní a dostihová stáj Vasury Kolesa**

Profesionální zázemí pro jezdce i koně – jízdárna, ovál, skoky, dráha, kolotoč. Stáj navíc disponuje novým rehabilitačním centrem pro sportovní koně. Věnuje se výcviku jezdců od dětí školkového věku až po dospělé. V Kolesách vyrostli vítězové Velké pardubické Sagar a Festival. Dnes tu trénuje své koně žokej Jaroslav Myška. Ke stáji patří i penzion s restaurací.

- **Ranč Bělečko**

Rodinný ranč nabízí projíždky na koních do okolních lesů i pro začátečníky a děti. Kromě koní tu chovají i krávy plemene Jersey, prasata, slepice, psy a kočky. Ranč poskytuje vyžití pro rodiny

s dětmi. Je častou zastávkou cyklistů. Disponuje restaurací a dětským koutkem. Je možné tu zakoupit mléko a mléčné výrobky v BIO kvalitě a domácí vejčeka.

- **Hope Ranč**

Malý ranč v Poběžovicích u Holic nabízí vyjížděky na koních.

- **Jezdecká stáj Dolní Jelení**

Profesionální jezdecká stáj, kde se konají parkurové závody i závody chladnokrevných koní. Disponuje pískovou jízdárnou, nabízí ustájení koní. Stáj nabízí výcvik jezdců pod vedením licencovaného trenéra, vyjížděky do přírody, letní dětské tábory, projížďky v kočáře (i na svatby).

- **Ranč pod Kuňkou**

Ranč přímo pod hradem Kunětická hora (směr Němčice), kde se starají o starší koně a o koně zachráněné z nevhodných podmínek. Kromě nich tu mají i kozy, drůbež a lišku s kunou. Prostor je celoročně volně přístupný. Ranč nabízí jezdecký výcvik, vyjížděky do okolí (i na hrad) či kroužek Mladého chovatele pro děti.

- **Drawingranch ve Veselí**

Malý ranč nabízející vyjížděky na koních do okolí.

- **Jezdecká stáj Marko**

Jezdecká stáj v Rohovládově Bělé nabízí ustájení koní, jezdeckou školičku, příměstské tábory.

- **Jezdecký klub Staré Ždánice**

Klub ve Starých Ždánicích nabízí výcvik začátečníků i pokročilých jezdců, vyjížděky kolem písniček Hrádek a Oplatil, ustájení koní.

- **Ranch Buena Vista**

Rodinný ranč v Lukovně u Sezemic nabízející výcvik jezdců, pronájem koní, vození dětí na koních, občerstvení, dětské hřiště.

- **Stáj Ráby**

Rodinná stáj pod Kunětickou horou, kde je možné absolvovat vyjížděku na koni v terénu, projížďku s vodičem, výuku jízdy. Stáj organizuje i kroužek pro děti.

- **Westernfarm Alvero v Bohumilči**

Westernová farma zabývající se chovem hospodářských zvířat a koní. Nabízí ustájení koní, obsednutí, výcvik koně pod sedlem a v tahu, nevšední zážitky z koňského hřbetu pro děti i dospělé, jízdy kočárem, základní výcvik jezdců, příměstské tábory.

- **Malá jezdecká společnost Lohenice**

Nabízí výcvik jezdců bez jakýchkoliv zkušeností s jízdou na koni, tak pro pokročilé jezdce. Organizují parkurové závody.

- **Jezdecká stáj Damiss**

Jezdecká stáj v Mělicích u Přelouče s nabídkou ustájení a výcviku koní, pískovou jízdnou. Na statku je možné se ubytovat v Služkovém bytě.

- **Stáj Dobruský v Černé u Bohdanče**

Profesionální sportovní stáj, která připravuje koně do klusáckých dostihů.

- **Národní hřebčín Kladruby nad Labem**

Koně tu chovali už Pernštejnové v 15. století. Ve 2. polovině 16. století byl císařem Maxmiliánem II. založen hřebčín, který o několik let později císař Rudolf II. povýšil na hřebčín dvorní. Ceremoniální starokladrubští koně jsou tu nepřetržitě chováni od 17. století dodnes. Jedná se o unikátní české plemeno existující pouze v bílé a černé variantě. Samotní koně jsou jedinou živou kulturní památkou ČR. Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech n. L. byla roku 2019 zapsána na seznam světového dědictví UNESCO. Dnes je možné absolvovat komentovanou prohlídku stájí a kočárovny, zámku, objednat si jízdu v kočáře, nechat si předvést koně, projít se kolem výběhů či zavítat na některou z kulturních akcí (Kladruby naruby, Den starokladrubského koně).

- **Pardubické závodiště**

Dostihový spolek a. s. provozuje závodiště, které je každoročně dějištěm Velké pardubické steeplechase, všech kvalifikačních dostihů, závodů všestrannosti ad. Mj. se tu konají i kulturní a společenské akce a festivaly (Létofest, Friendsfest, Koně v akci, Fresh festival, ...). Je možné absolvovat komentovanou prohlídku dráhy včetně překážek Irská lavice a Taxisův příkop. Na dostihovém závodišti sídlí jezdecký oddíl Městské policie Pardubice se svými koňmi Otou, Edou, Kubou a Montym.

Zážitky a adrenalin

- **SUP Pardubice/paddleboarding, FUN WATER PARK**

Zábavní vodní park a půjčovna paddleboardů a šlapadel coby atraktivní rozšíření volnočasové a turistické nabídky našla své ideální zázemí v Parku na Špici, na soutoku řek Labe a Chrudimky. Zdejší nabídka sportovních a relaxačních aktivit významně přispívá k oživení břehů těchto řek na území města.

- **Lanové centrum Cihelna Pardubice**

Lanové centrum nabízí adrenalinové vyžití pro celou rodinu v sousedství koupaliště a autokempu, v těsné blízkosti Labské cyklostezky. V areálu se nachází nízké lanové překážky pro nejmenší, vysoká lana, lezecká stěna, bungee trampolíny a spoustu dalších atrakcí. K dispozici je stánek s občerstvením.

- **Úniková hra Hugo Koumes**

Úniková hra v Pardubicích pro 2 až 5 hráčů od 12 let. Vhodné pro party přátel, rozlučky se svobodou, firemní teambuildingové akce, rodiny. Nabídka ze tří místností: Útěk z cely, Psycho v nemocnici a Upírovo tajemství.

- **Únikovka Pardubice**

Úniková hra z místnosti Pevnost otce Fury.

- **Escape Game Pardubice**

Úniková hra, na výběr ze tří místností: Válečné tajemství důstojníka, Hra o život, Laboratoř šíleného vědce.

- **Laser Game Pardubice**

Hra pro 3 až 10 hráčů (min. výška 120 cm). Vhodné pro party přátel, rodiny, firemní akce, školy a sportovní kroužky. Možnost zajistit catering na přání.

- **Discgolf Choltice**

Discgolfové hřiště se nachází v zámecké oboře, má 9 „jamek“. Cílem hry je dostat frisbee do koše na co nejmenší počet hodů. Hřiště je přístupné celoročně bez poplatku. Disky je možné zapůjčit za poplatek 50 Kč a vratnou zálohu v pokladně zámku.

- **Krokodýlí řeka na Opatovickém kanálu u Lázní Bohdaneč**

Krokodýlí řeka je přezdívka pro úsek Opatovického kanálu sjízdný na lodi. Je cílem především pro rodiny s dětmi, které ze břehů cestou pozorují surikaty, domorodci i krokodýly. V závěru cesty navíc děti hledají poklad.

Sportovní a multifunkční zařízení

- **Dostihové závodiště**

Dostihové závodiště je spojeno s fenoménem Velké pardubické steeplechase, návštěvu závodiště je však možné spojit s mnoha dalšími zajímavými zážitky. Kromě nabitého dostihového kalendáře se v areálu koná celá řada sportovních a kulturních akcí a festivalů. V zimních měsících je zde v provozu Zimní sportovní park s ledovým kluzištěm pro veřejnost. Současně jsou pro zájemce umožněny exkurze po areálu závodiště, příznivci dostihového sportu tak ocení možnost projít si trasu Velké pardubické včetně Taxisova příkopu s odborným výkladem. Součástí prohlídek jsou i zastávky u sochy nejúspěšnějšího jezdce v historii Velké pardubické Josefa Váni či prvního vítězného koně Fantoma.

- **Enteria aréna – multifunkční zařízení**

Enteria Arena Pardubice je špičkově vybavená multifunkční hala s kapacitou přesahující 10 tisíc diváků, která patří díky svému zázemí a technickému vybavení k vysokému evropskému standardu. Kromě utkání nejvyšší hokejové ligy, kdy představuje domácí prostředí týmu HC Dynamo Pardubice, se zde koná v průběhu roku celá řada dalších sportovních a kulturních akcí, veletrhů, koncertů atd. Průměrná roční návštěvnost se pohybuje okolo 350 tisíc návštěvníků.

- **Skatepark Pardubice**

Skatepark Pardubice je zastřešený a kompletně nasvícený skatepark vhodný pro freestyle BMX, scooter, inline a skateboard. K dispozici je půjčovna a občerstvení. V průběhu roku se zde koná celá řada závodů a kempů, včetně mezinárodních.

- **Dukla sportovní**

Jedná se o jeden z nejambicióznějších aktuálně připravovaných projektů s významným potenciálem pro cestovní ruch, během kterého dojde k přeměně zastaralého atletického areálu na sídlišti Dukla na supermoderní multifunkční sportovní kampus. V rámci etapizované výstavby zde vyroste nová atletická hala, hala pro míčové sporty, zázemí pro lékaře, fyzioterapii a regeneraci, dvorana se šatnami, restaurace, parkoviště, centrální posilovna nebo zázemí pro úpolové sporty. Areál počítá s celoročním provozem a bude využíván sportovci z celé České republiky napříč sportovními odvětvími.

- **H-centrum Staré Hradiště**

H-Centrum poskytuje širokou nabídku sportovního vyžití a služeb – tenis, badminton, stolní tenis, lezeckou stěnu, bowling, posilovnu, sauny, privátní vířivku, masáže, solárium lekce s osobním trenérem a výživové poradenství. K dispozici je také dětský koutek s chůvou. Pro klienty nabízí i možnost uspořádání firemních akcí, teambuildingů, párty pro zaměstnance, family day, konference, školení, oslavy.

- **Golf resort Lázně Bohdaneč**

18jamkové mistrovské hřiště leží v sousedství Lázní Bohdaneč a přírodní rezervace Bohdanečský rybník. Hřiště bylo citlivě zasazeno do existující přírody. Nabízí také řadu dalších aktivit, které mohou využít "nehrající" návštěvníci resortu. V těsném okolí hřiště je síť cyklotras, naučné stezky a národní technická památka Opatovický kanál s pozůstatky středověké rybníční soustavy s poklidným tokem pro vodáky (přímo v resortu lze vypůjčit kánoe). Půjčují také kola. Resort je také místem pro uspořádání firemních a rodinných akcí.

- **Golf & spa Kunětická hora**

18jamkové mistrovské golfové hřiště Kunětická Hora splňuje všechny požadavky a standardy moderního golfového areálu. V nabídce jsou individuální i skupinové výukové lekce. Existuje tu i Dětská akademie. Resort disponuje moderním wellness Cedrus SPA, restaurací a zázemím pro kongres (2 sály, 4 salóanky).

Přírodní památky

Přírodní památky a rezervace

V této kapitole jsou vyjmenovány všechny přírodní památky (PP) a rezervace (PR) existující na území TO Pardubicko, ale pouze ty s turistickým potenciálem mají popis.

- **Nemošická stráň (PP)**

Přírodní památka se rozprostírá v okolí řeky Chrudimky, v jejím okolí se nachází řada starých, většinou odstavených ramen Chrudimky, které jsou chráněny jako významný krajinný prvek. Chráněné území je dnes vyhledáváno především díky výskytu česneku medvědího. Území je také významnou paleontologickou lokalitou.

- **Baroch (PR)**

Zbytek velkého středověkého rybníku pod Kunětickou horou s přilehlými rákosinami a slatinnými loukami o výměře 30 ha. Od roku 2019 tuto lokalitu obývá osmičlenné stádo divokých koní z Milovic, kterým byl vymezen 20hektarový výběh.

- **Choltická obora (PR)**

Název se zachoval z minulosti, kdy tu od poloviny 17. století Gerštorfové a později Thunové chovali divokou zvěř (zejm. jeleny a daňky). Obora se zvěří tu ale není od odchodu Thunů v roce 1945. Jedná se o navázání na přírodně krajinářský zámecký park, jehož nynější podoba pochází z 1. poloviny 19. století. Zámecký park je bohatý na druhy stromů, roste tu asi 26 druhů jehličnanů a 70 druhů listnáčů. Do obory patří kaskáda tří rybníků Chrtnického, Červeného a Zrcadla, kterými protéká potok Struha. Obora je oblíbeným místem k procházkám, je zde discgolfové a nové dětské hřiště, přístupný zámek a restaurace.

- **Bohdanečský rybník a rybník Matka (NPR – národní přírodní rezervace)**

Přírodní rezervace v těsné blízkosti Lázní Bohdaneč, po jejímž území vede naučná stezka, cyklostezka a stojí zde ornitologická pozorovatelna. Rezervace má rozlohu 250 ha. hráněné území zahrnuje nejen samotné rybníky, ale i široké území kolem nich (rákosiny, mokřady, podmáčené louky, lesní porosty atd.). Předmětem ochrany jsou vzácná rostlinná společenstva vázaná na okolí rybníků, místa výskytu vzácných druhů živočichů, a především hnízdiště kriticky ohrožených druhů ptactva.

- **Mazurovy chalupy (PR)**

Největší objekt s rekreačním zázemím na území královéhradeckých městských lesů poblíž Hoděšovic. Historicky zde stály chalupy dvě, a to již před 250 lety. Jednu z nich vlastnil i sedlák Josef Mazura, později se z ní stala dřevěná hájenka. Zchátralý objekt se dočkal kompletní rekonstrukce v letech 2008 a 2009. Okolí Mazurovy chalupy je zařazeno mezi evropsky významné lokality a v roce 2002 bylo vyhlášeno přírodní rezervací. Chalupa je nejen proto vyhledávanou výletní zastávkou, ležící na hlavních cyklotrasách, vedoucích z nedalekého Hradec Králové. U Mazurovy chalupy se nachází začátek pohádkové stezky. Mazurovu chalupu je možné si pronajmout pro komerční i nekomerční účely. Vnitřní prostor je vybaven kuchyní, sociálním zázemím a společenskou místností s kapacitou 30 osob. Lze také využít venkovní ohniště, stánek s občerstvením či malé hřiště pro děti doplněné o dřevěné sochy zvířat.

- **Meandry Struhy (PP)**

Jedná se o jeden z posledních přirozených toků v Polabí. Podél toku roste i lužní les, který byl založen na místě bývalých rybníků. Místem vede rovněž turistická stezka, která je vhodná pro děti, procházku s kočárkem nebo jako cyklovýlet. Lokalita je významným hnízdištěm ptáků. Žije tu pěnice černohlavá, pěvuška modrá, rákosník zpěvný. V březích sídlí ledňáček říční. Ve vodách struhy najdeme i pstruha potočního a mřenky obecné. Meandry Struhy se klikatí mezi obcemi Bezděkov – Veselí – Valy.

- **Tyršovy sady**

Tyršovy sady jsou městským parkem vybudovaným v roce 1931 pod valy zámku jako místo konání celostátní Výstavy tělovýchovy a sportu. Rekonstrukce v roce 2015 přinesla parku novou kvalitu s ohledem na přirozený potenciál prostoru souvisejícího s řekou, která je zatažena do interiéru parku. Městský kontext je přítomen v ose promenády, která je provázena architektonickými prvky s pergolou s membránovou střechou a obklopena relaxační zónou pro všechny věkové kategorie. Přirozenou součástí parku na jižním konci promenády je Galerie Café Park Restaurant, unikátní koncept stavějící na bázi světových parkových restaurací podobného typu.

- **Park Na Špici Pardubice**

Oblíbený park přírodního charakteru se nachází v těsné blízkosti městského centra Pardubic na soutoku Labe a Chrudimky, v sousedství Automatických mlýnů. V rámci revitalizace parku v roce 2014 dostal park novou podobu, která jej učinila atraktivním pro pobyt, relaxaci i sportovní aktivity obyvatel Pardubic, současně byl park z městského centra zpřístupněn novou pěší lávkou přes Chrudimku. V roce 2016 park vstoupil do povědomí místních i návštěvníků města jako dějiště jednoho z regionálních olympijských parků v rámci LOH V Rio de Janeiro. Tradice konání sportovního festivalu se zde udržela dosud v podobě unikátní srpnové akce Sportovní park Pardubice.

- **Chrašická stráž (PP)**

- Přesyp u Malolánského (PP)
- Přesypy u Rokytne (PR)
- Šejval (PP)
- Bažantnice v Uhersku (PR)
- Boršov u Litětín (PP)
- Buky a javory v Gabrielce (PR)
- Duny u Sváravy (PR)
- Hrozná (PP)
- Labiště pod Opočínkem (PP)
- Labské rameno Votoka (PP)
- Mělické labiště (PP)
- Na Hradech (PR)
- Rybník Pětinocha (PP)
- Skalka u Sovolusk (PP)
- Stráž u Trusnova (PP)
- Tůň u Hrobic (PP)
- Týnecké mokřiny (PR)
- U parku – přírodní rezervace Vysoké Chvojno
- Žernov (PR)

Rozhledny a vyhlídková místa

- **Rozhledna Barborka v Horních Raškovicích**

Rozhledna leží na konci osady Horní Raškovice a z Choltic k ní vede přibližně 4 km dlouhá turistická trasa (z Heřmanova Městce 3 km). Celková výška rozhledny je necelých 14 metrů a nabízí výhled na Železné hory, Krkonoše, Orlické hory, Polabí, Kunětickou horu, Pardubice a Hradec Králové. V areálu rozhledny se nachází dětské hřiště, ohniště a venkovní workoutové hřiště. Areál je volně přístupný celoročně, rozhledna má stanovenou sezónní otevírací dobu.

- **Kunětická hora**

Hrad Kunětická hora stojí na 82 m vysoké znělcové kupě výrazně vystupující z rovinatého okolí polabské nížiny. Vybudoval ho v letech 1421 – 1423 Diviš Bořek z Miletínka, Vilém z Pernštejna ho přestavěl v pozdně gotickém slohu s prvky rané renesance. Za třicetileté války byl hrad vypálen, v pozdějších dobách Kunětickou horu ohrožovalo průmyslové lámání kamene, které bylo zastaveno až na počátku 20. století. Zkáza hradu byla zastavena roku 1916 po zakoupení hradu Pardubickým muzejním spolkem. Zásadní rekonstrukce proběhla až v 70. letech 20. století. Objekt je národní kulturní památkou nabízející několik prohlídkových okruhů a v současné době prochází rozsáhlou rekonstrukcí dlouho nepřístupná západní část hradu dle projektu architekta Dušana Jurkoviče.

- **Zelená brána Pardubice**

Zelená brána představuje jednu z nejznámějších dominant Pardubic a spolu se zámek vévodí historickému centru města. Ve skutečnosti jde o dva objekty – bránu a věž, vysokou zhruba 60 m, kde je oblíbený vyhlídkový ochoz s výhledem na město a okolí. V mezipatrech při výstupu na věž je umístěna stálá výstava Kronika města Pardubic, která má 5 částí.

- **Věž Hláška – zámek Pardubice**

Hláška měřící 50 m byla společně s hodinovou věží postavena v rámci stavebních úprav zámku pravděpodobně v letech 1580–1600. Měla sloužit především jako dominanta objektu a byla věží hláskou (proto hláška), odkud se kontrolovalo okolí a hlásilo případné nebezpečí. Na vyhlídku vede 172 schodů, samotná vyhlídka se nachází v sedmém patře věže. Při dobrých rozptylových podmínkách je minimální dohled ze zámecké hlásky 20 km.

- **Ornitologická pozorovatelna u Lázní Bohdaneč**

Pozorovatelna na břehu Bohdanečského rybníka poskytuje výhled na celou vodní plochu a umožňuje návštěvníkovi sledovat čilý život místního ptactva. Ať se to může zdát neuvěřitelné, je možné tu zahlédnout i orla mořského.

Arboreta a zookoutky

- **Apolenka z. s.**

Statek Apolenka se nachází v obci Spojil a návštěvníkům nabízí velmi širokou škálu služeb. Jedná se především o hiporehabilitační středisko, dále provozuje jezdeckou školu a nabízí možnost ustájení koní. Během roku spolek pořádá příměstské tábory, parkurové závody i vzdělávací akce pro děti. Kromě koní se zde návštěvníci setkají s dalšími druhy zvířat, mimo jiné je zde k vidění také velbloud.

- **Natura park**

Natura park je environmentální návštěvnícké, informační a vzdělávací centrum sídlící ve středu Pardubic na břehu řeky Chrudimky. V této zajímavě architektonicky pojaté stavbě je pro veřejnost přístupná expozice obsahující řadu grafik a interaktivních exponátů, her, skládaček, map a pravidelně promítaného krátkého filmu. Ve venkovním areálu je možné prohlédnout si expozici zaměřenou na osvětu a popularizaci soustavy Natura 2000 včetně samoobslužné sady pomůcek.

- **Pohádková zahrada**

Pohádková zahrada je neziskový ekologický projekt na podporu týraných a opuštěných zvířat, ekologického a udržitelného způsobu života a občanské soudržnosti. V bývalém vojenském prostoru Na Vinici našlo domov mnoho druhů zvířat. Pohádková zahrada nabízí tematické programy pro rodiče s dětmi, mateřské i základní školy, ekologickou naučnou stezku či komentované prohlídky pro veřejnost.

- **Arboretum a zookoutek ve Vysokém Chvojně**

Arboretum bylo založeno na konci 19. století, k vidění jsou zde stromy ze všech světadílů severní polokoule, dodnes se zde zachovaly nejvzácnější druhy z dob založení. Nedaleko arboreta se nachází zookoutek, v němž lze pozorovat spárkatou zvěř z oblasti Holicka (daňky, muflony, srny, jeleny a černou zvěř). Kromě historického významu dnes areál plní funkci rekreační, poznávací, krajinnotvornou a biologickou.

- **Arboretum Pardubice**

Toto městské arboretum se rozkládá na sídlišti Dukla, v místě bývalé Válečné nemocnice v Pardubicích, tzv. „Karantény“. Od konce 50. let minulého století zde bylo vysazeno více než sto druhů dřevin, mezi nejznámější patří korkovník sachalinský, metasekvoje čínská, trnovník lepkavý nebo štědřenec alpský. V současnosti slouží arboretum především k odpočinku a nenáročným procházkám.

Ostatní turistické atraktivity

Naučné stezky

- **Naučná stezka Silver A – po stopách Alfreda Bartoše v Pardubicích**

Městská naučná stezka vznikla v roce 2012 u příležitosti 70. výročí druhého stanného práva, které vyhlásili němečtí okupanti na území protektorátu Čechy a Morava. Cesta představuje návštěvníkům několik míst spojených s činností Silver A v Pardubicích a osudy hlavních aktérů. Mezi význačná místa spojená s činností pardubické odbojové skupiny a paravýsadku Silver A patřil hotel Veselka, vila Zámeček, vypálená osada Ležáky i dnešní Lesopark Jiřího Potůčka. Návštěvníci města mají možnost pomocí mapky najít místa spojená s působením této výsadkové skupiny, k dispozici je tištěný průvodce a rozšířený audioprůvodce, který je k dispozici v Turistickém informačním centru Pardubice.

- **Naučná stezka Viléma z Pernštejna Pardubice**

Stezka o celkové délce 2,5 km spojuje nejzajímavější památky v historickém centru města a zahrnuje 10 zastavení s informačními tabulemi. Urazit se dá za jednu hodinu a bez problémů jej absolvují starší návštěvníci města či rodiče s malými dětmi.

- **Naučná stezka po zámeckých valech – zámek Pardubice**

Stezka s krásnými výhledy na historické centrum města za doprovodu všudypřítomných pávů je tvořena převážně zastaveními s informacemi o historii samotného zámku, opevnění tehdejšího hradu či o rekonstrukci jeho zahrad a přírodě, která ho obklopuje.

- **Pardubický slavín**

Projekt realizovaný Klubem přátel Pardubicka má za cíl upozornit na významné osobnosti Pardubic a jejich hroby na pardubických hřbitovech.

- **NS Raškovickými lomy u Horních Raškovic**

Kolem rozhledny Barborka vede naučná stezka Raškovickými lomy, jež spojuje dnes už zaniklé lomy na těžbu křemence, ta zde probíhala v 16. a 17. století. Po lomech dodnes zůstaly zachovány zatopené tůňky a výrazné terénní nerovnosti. Naučná stezka měří 2,2 km.

- **NS Za záchranu lesa u Lohenice**

Naučná stezka upozorňuje na významnost lokality ohrožené těžbou štěrkopísku. Pět informačních tabulí instaloval Spolek obcí a občanů proti těžbě štěrkopísku v Lohenicích. Délka 4 km.

- **NS Kolem rybníka Buňkov**

Celkem sedm tabulí o historii obce Břehy, autokempu i samotném rybníku Buňkov, tak i o nedalekém mlýnu na Výrově. Přímo u rybníka se návštěvník dozví něco o místní fauně, flóře, ale také o rybaření, protože rybník Buňkov je rybníkem chovným. Okružní NS měří 3,2 km.

- **NS Pernštejnskými rybníky v Neratově**

Tato naučná stezka začíná v obci Neratov a seznamuje pomocí informačních tabulí návštěvníky s historií a současností zdejšího rybníkářství a o rozmanitosti přírodních krás. Příjemný terén návštěvníka přivede k několika rybníkům, jakými jsou Trhoňka, Skříň, Dolní Jílovky, Horní Jílovky, Tichý rybník, Rozhrna. NS měří 6,8 km.

- **NS Bohdanečský rybník a rybník Matka u Lázní Bohdaneč**

Naučná stezka seznamuje s faunou, flórou a přírodními poměry národní přírodní rezervace Bohdanečský rybník a rybník Matka, ležící nedaleko města Lázně Bohdaneč. Oba rybníky jsou pozůstatkem rozsáhlé středověké rybníční soustavy na Pardubicku, napájené uměle zbudovaným Opatovickým kanálem. Dnes jsou součástí národní přírodní rezervace o rozloze cca 250 hektarů. Naučná stezka vede téměř výhradně mimo území rezervace, tedy nikoliv po břehu rybníka, ale pouze okolním lesem nebo loukami. Nezakrytý pohled na hladinu Bohdanečského rybníka nabízí pozorovací věž na Polákově polostrově. Rybník Matka nelze navštívit vůbec, neboť leží hluboko uvnitř nepřístupného území rezervace. Stezka měří 3,5 km.

- **NS Gočárův okruh v Lázních Bohdaneč**

Gočárův okruh je 5 km dlouhá vycházková trasa nabízející nenáročnou pěší turistiku městem i volnou krajinou v kombinaci s možností seznámit se s pozoruhodnými místy a stavbami města Lázně Bohdaneč. Pojmenování okruhu připomíná významného architekta Josefa Gočára a zejména výsledky jeho působení ve městě na počátku 20. století. Trasa začíná i končí na náměstí, kde nikdo neprojde bez povšimnutí kolem barokního kostela či renesanční budovy radnice. Mezi nejzajímavější zastavení naučné stezky patří lázeňský pavilon Gočár, vodojem a funkcionalistická vila (vyprojektované J. Gočárem), dále pak sluneční hodiny, Kuttnerova kaplička, Tillerovo sedátko a další.

- **NS Koliba u Býště**

Naučná stezka na hranicích turistické oblasti Pardubicko a Hradecko. Na trase je připraveno 13 naučných zastavení, které postupně představují jednotlivé dřeviny zastoupené v porostech a způsoby hospodaření v nich. Naučná stezka měří 5,5 km od rozcestí Dubinka (Hradec Králové Biříčka) až k motorestu Koliba (Hoděšovice).

- **NS Viselce u Holic**

Naučná stezka v délce 6,5 km začíná u Afrického muzea dr. Emila Holuba v Holicích a dovede návštěvníky až k zookoutku ve Vysokém Chvojně. Cestou je na celkem sedmi zastaveních seznámí s funkcí lesů, lesním hospodářstvím, prací lesníků apod.

- **NS Rytíře Velingera ve Velínách**

Naučná stezka na deseti zastaveních seznamuje zejména s historií obce Veliny a jejího okolí. Vychází přímo z obce do třech různých směrů, odkud vždy návrat stejnou cestou zpět. Měří celkem 8,8 km.

- **NS Srch**

Nejnovější naučná stezka na území TO Pardubicko. Začíná v obci Srch u hřiště a vede po kraji lesa. Zastavení jsou přizpůsobena zejména dětem, které tu najdou zvířátkové pexeso, vyzkouší si, jak daleko doskočí apod. Celkem 10 zastavení seznamuje s životem v lese a obsahuje podobné interaktivní prvky. Trasa měří pouhých 1,5 km (je třeba vrátit se zpět stejnou trasou).

Ostatní atraktivita

- **Labská cyklotrasa**

Labská stezka je koncipována jako mezinárodní cyklotrasa č. 2 vedoucí od pramene řeky Labe k jejímu ústí přes území Čech a Německa. S ohledem na nenáročný terén polabské krajiny na území Pardubicka je stezka ideální pro nenáročnou cykloturistiku, vhodná je i pro rodiny s menšími dětmi. Dlouhodobé snahy vést cyklotrasu z nebezpečných úseků silniční komunikace podél řeky Labe do budoucna umožní zpřístupnit území polabské krajiny a prostupnost krajiny a zajistit bezpečné cyklistické spojení jednotlivých obcí. Územím TO Pardubicko prochází 48 km této dálkové cyklotrasy.

- **Pardubický pivovar**

Vaření piva má v Pardubicích staletou tradici a sahá až do počátku 14. století. Moderní akciový pivovar byl založen v roce 1871 a již v roce 1872 navařil přes 6000 hl piva. Název pivovaru i pív je odvozen od mocného moravského rodu Pernštejnů, který zakoupil panství již v 15. století. V tradičním sortimentu spodně kvašených pív vyniká již od roku 1890 vařený speciál 19 % Porter. Po předchozí rezervaci je možné dojednat exkurzi pivovaru ve skupinách 5–30 osob.

- **Výletní loď Arnošt**

Výletní loď provozuje Dopravní podnik města Pardubic v režimu pevného sezónního jízdního řádu i v rámci tematických či soukromých plaveb. Kotviště lodi se nachází na levém břehu řeky Labe v blízkosti Enteria Arény, na lodi je celoročně v provozu restaurace.

- **Zážitkové jízdy historických vozidel MHD**

Bohatý historický vozový park Dopravního podniku města Pardubic je využíván pro příležitostné zážitkové jízdy MHD zejména v době konání některých významných akcí, svátků či výročí. Jízdy historických vozidel provozuje též Museum MHD a železnice v Rosicích nad Labem.

- **Vodáctví**

Oblíbený vodácký sport jako jednu z oblíbených turistických aktivit je možné provozovat v rámci destinace na řece Labi, například v rámci Pardubické vodácké stezky vedoucí z Vysoké nad Labem do Pardubic. Je možné využít nástupní místa ve Vysoké nad Labem pod jezem, v Němčicích pod silničním mostem či v Kuněticích u hospody U Přívozu. Půjčování lodí, vodácké kurzy a servis zajišťuje cestovní vodácká kancelář CVOK.

Příloha č. 2: ukázka výstupů regionálních aplikací v oblasti CR

Regionální aplikace zaměřené na cestovní ruch jsou velice často neúspěšné, jak vyplývá z počtů stažení aplikací:

Palava-Events
CHIRPN IT SOLUTIONS

3,9 ★
52 recenzí

1 tis.+
Stažení

PEGI 3

Instalovat

O této aplikaci →

Zaregistrujte se a účastněte se různých akcí a sportovních aktivit.

Sport

Hodnocení a recenze ⓘ →

3,9

5
4
3

Ostrava!!!
LWI s.r.o.

3,7 ★
113 recenzí

10 tis.+
Stažení

PEGI 3

Instalovat

O této aplikaci →

Stáhněte si průvodce Ostravou zdarma!

Cestování a místní informace

Hodnocení a recenze ⓘ →

3,7

5
4
3
2

Českomoravské pomezí
as4u.cz, s.r.o.

100+
Stažení

PEGI 3

Instalovat

O této aplikaci →

Aplikace představuje atraktivní turistickou oblast na pomezí Čech a Moravy.

Cestování a místní informace

Hodnocení a recenze ⓘ

Zatím žádné recenze

Brno Travel Guide
ETIPS INC

500+
Stažení

PEGI 3

Instalovat

O této aplikaci →

Plánovač výletů. 100% zdarma. Nejlepší prohlídky. Nejlépe hodnocené aktivity.

Cestování a místní informace

Hodnocení a recenze ⓘ

Zatím žádné recenze

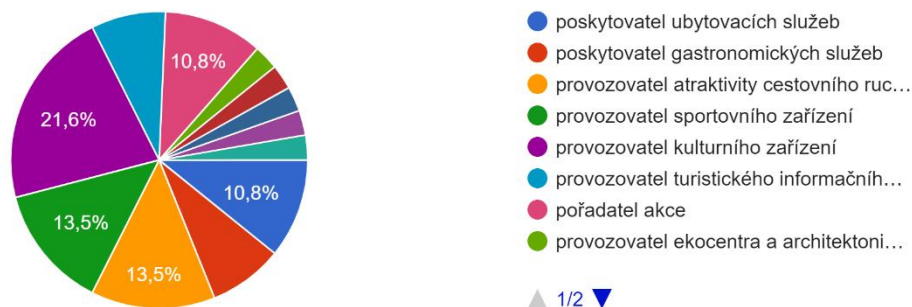
Příloha č. 3: Dotazníkové šetření duben – květen 2021

Cílem dotazníkového šetření bylo získat informace o změnách v oblasti, ověření některých cílů stanovených Konceptí rozvoje CR 2016 – 2020 a získání tzv. Měkkých dat pro tvorbu návrhové části (návrhy konkrétních opatření apod.). Dotazník byl realizován v dubnu až květnu 2021 a částečně

replikoval dotazník z roku 2013. bylo tak možné zaznamenat změny v některých sledovaných indikátorech. Celkem bylo získáno 37 odpovědí.

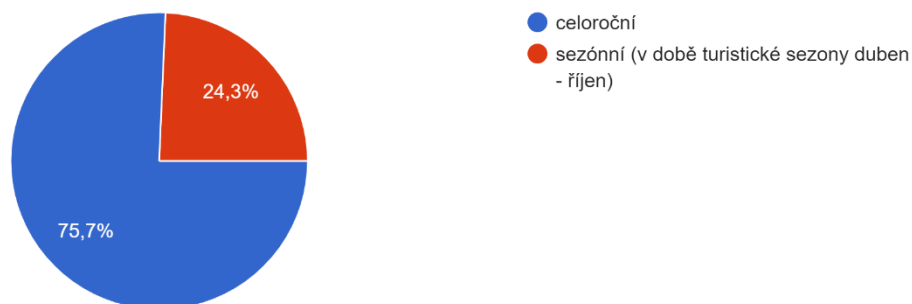
1. Typ zařízení/poskytované služby, které zastupujete:

37 odpovědí

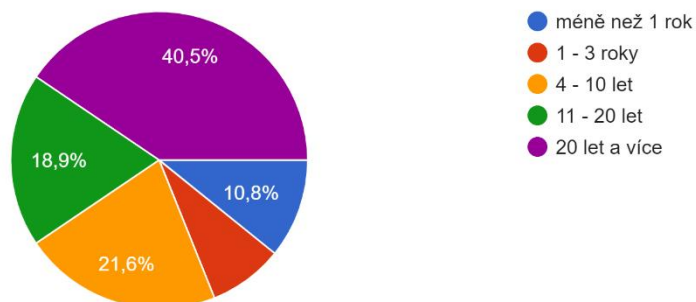
2. Provoz zařízení má charakter:

37 odpovědí

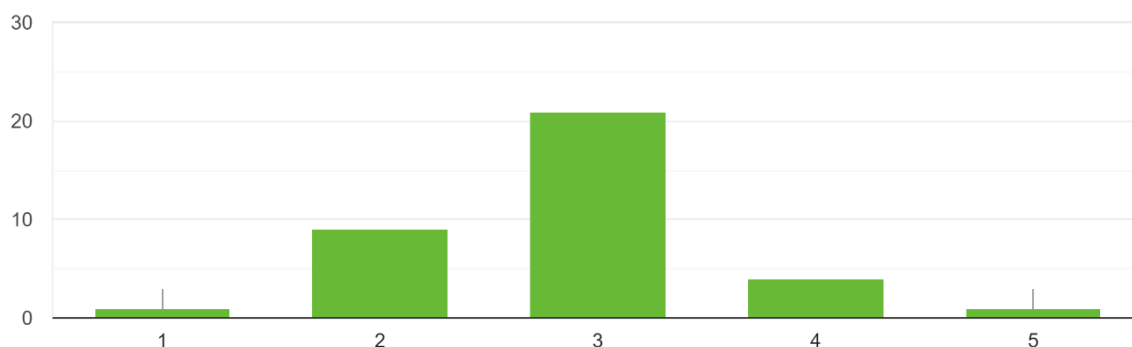

3. Jak dlouho působíte v oboru cestovního ruchu

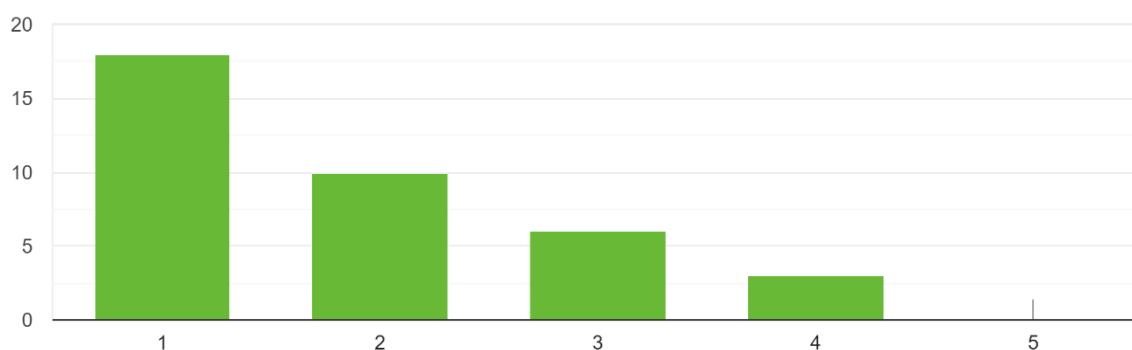
37 odpovědí

4. Vnímáte v posledních 5 letech nějaký posun ve vnímání turistické atraktivity (nabídky atraktivit/kvalitu služeb/rozvoj marketingu) naší tur...od 1 - 5 (1=vysoce atraktivní, 5 =zcela neatraktivní)
36 odpovědí

5. Domníváte se, že plánované a v současnosti realizované významné investice do rozvoje turistické infrastruktury Pardubic a okolí (rekonstr... pohledu turistické atraktivity do budoucna zlepšit?
37 odpovědí

6. Jaká byla návštěvnost Vašeho zařízení/akce v roce 2019? Uveďte prosím i údaj týkající se míry využití kapacity Vašeho zařízení v hlavní a vedlejší sezoně (v %). Pokud Vám nejsou známa přesná čísla, stačí odhad.

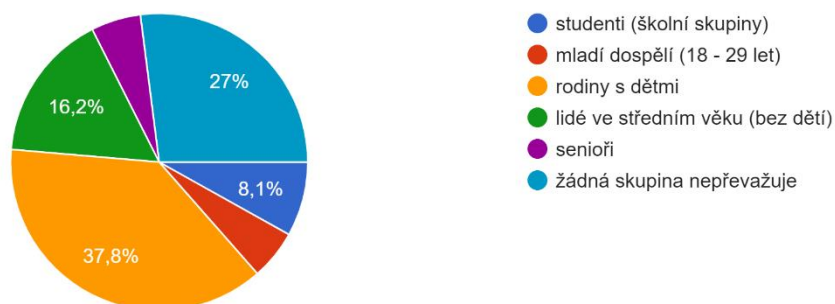
- kompletní přehled odpovědí je k dispozici, nenabízí však žádný ucelený přehled.

7. Jaká byla návštěvnost Vašeho zařízení/akce v roce 2020 (dopady pandemie Covid-19)? Uveďte prosím i údaj týkající se míry využití kapacity Vašeho zařízení v hlavní a vedlejší sezoně (v %). Pokud Vám nejsou známa přesná čísla, stačí odhad.

- kompletní přehled odpovědí je k dispozici, nenabízí však žádný ucelený přehled.

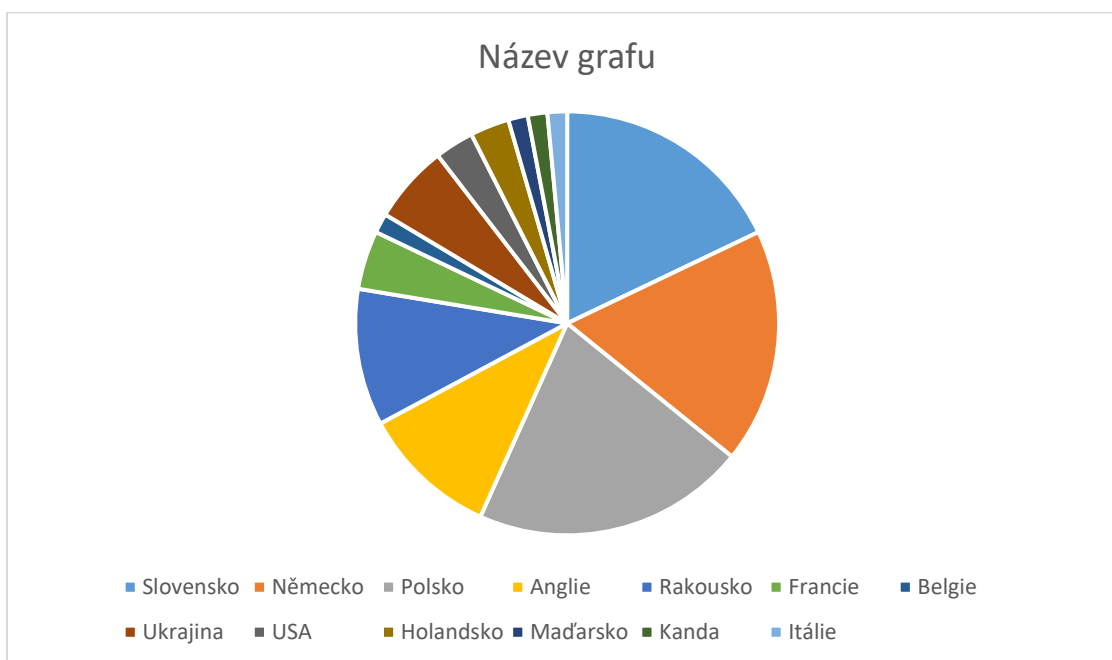
8. Jaká je cílová skupina využívající Vašich služeb? Vyberte tu, která nejvíce převažuje.

37 odpovědí

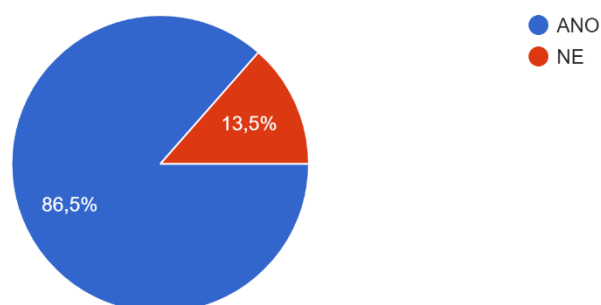
9. Využívají Vašich služeb návštěvníci ze zahraničí? Pokud ano, z jakých zemí?

Slovensko	Německo	Polsko	Anglie	Rakousko	Francie
12	12	14	7	7	3
Ukrajina	USA	Holandsko	Maďarsko	Kanada	Itálie
4	2	2	1	1	1

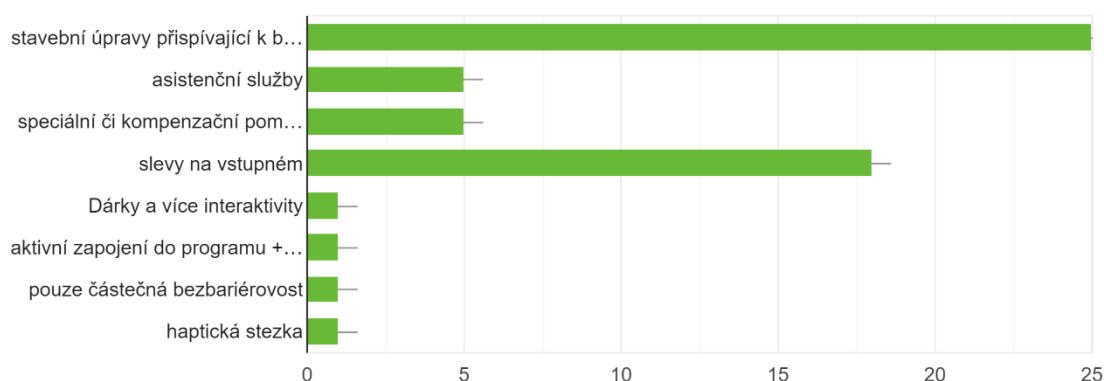
10. Využívají služeb Vašeho zařízení klienti s handicapem (vozíčkáři, osoby se sluchovým či zrakovým postižením...)?

37 odpovědí

a) Pokud ano, v čem těmto návštěvníkům vycházíte vstříc?

31 odpovědí

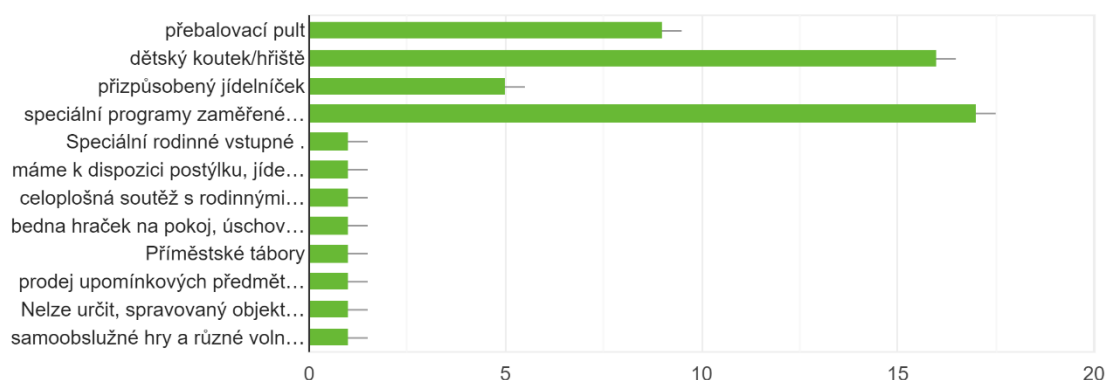
b) Plánujete v budoucnu provést nějaká opatření k odstranění bariér? Uveďte konkrétní opatření:

- Ano
- Ano, zpřístupnění celého areálu
- zřejmě v naší oblasti nelze realizovat nic nového
- Nikoli
- Venkovní expozice postupně budovat zcela bez bariér.
- Parkování pro invalidy
- rekonstrukce bezbariérového WC
- již máme vyřešeno
- oprava sjezdu do vody pro vozíčkáře, výstavba bezbariérových apartmánů
- -
- Bezbariérové vstupy
- Zavedení zdvihu u vstupního schodiště a umístění výtahu do suterénu a prvního patra.
- nelze
- Každý rok se snažíme o nějaká vylépsení

- Objekt byl navrhnout jako bezbariérový
- Ne
- V nové expozici - výtah, bezbariérové toalety
- Vstupné do galerie je zdarma, zpoplatněné jsou jen vybrané aktivity. Pro sociálně znevýhodněné rodiny máme výrazně zvýhodněný poplatek za příměstské tábory: <https://www.otevrenakultura.cz/cs/gampa/aktuality/primestske-tabory-2021>
- Každá další stavební úprava se snaží o větší bezbariérovost, pokud to jen trochu lze.

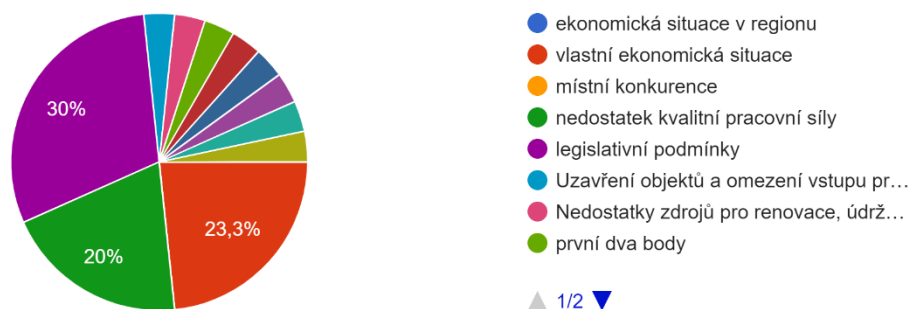
11. Dali byste svému zařízení přívlastek "Baby Friendly", tedy přátelské k rodinám s dětmi? Pokud ano, jaké služby k přizpůsobení této cílové skupině nabízíte?

31 odpovědí

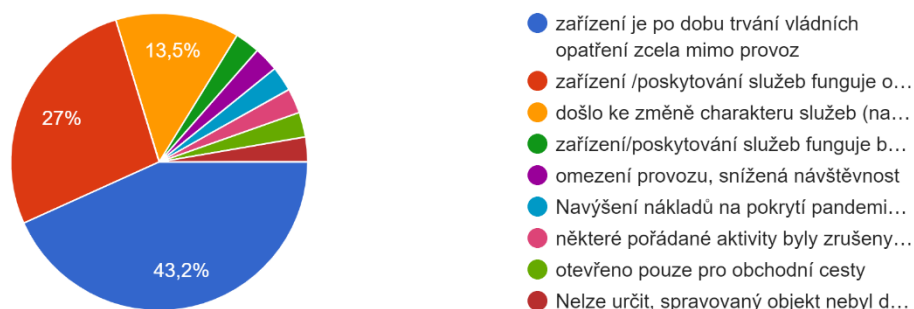
12. Které z uvedených faktorů (bez ohledu na dopady pandemie Covid - 19) dlouhodobě nejvíce limitují (do března r. 2020 limitovaly) Vaše podnikání?

30 odpovědí

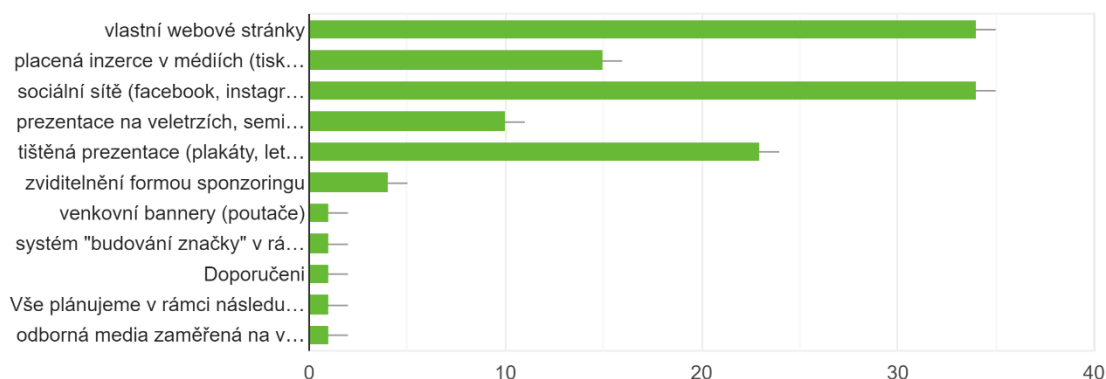
13. Jaký vliv měly/mají dopady pandemie Covid-19 a s tím související vládní opatření na režim provozu Vašeho zařízení?

37 odpovědí

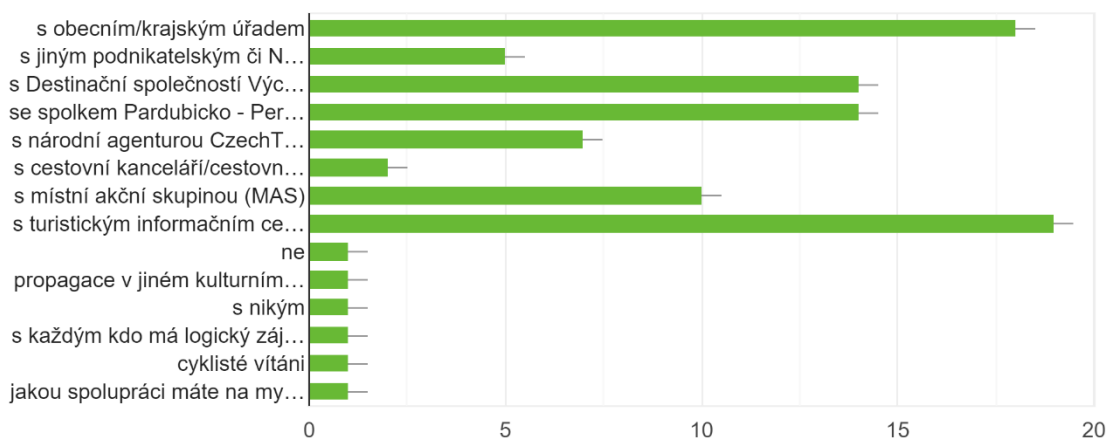
14. Jaké druhy propagace Vašeho zařízení / služeb využíváte?

36 odpovědí

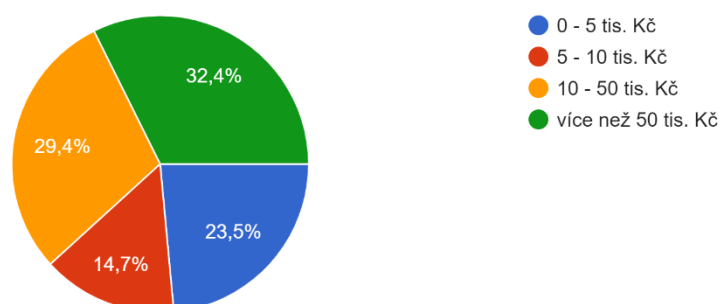
15. Spolupracujete s nějakými dalšími subjekty při propagaci Vašeho zařízení v oblasti cestovního ruchu? V případě, že ano, s kým? Můžete uvést více možností.

33 odpovědí

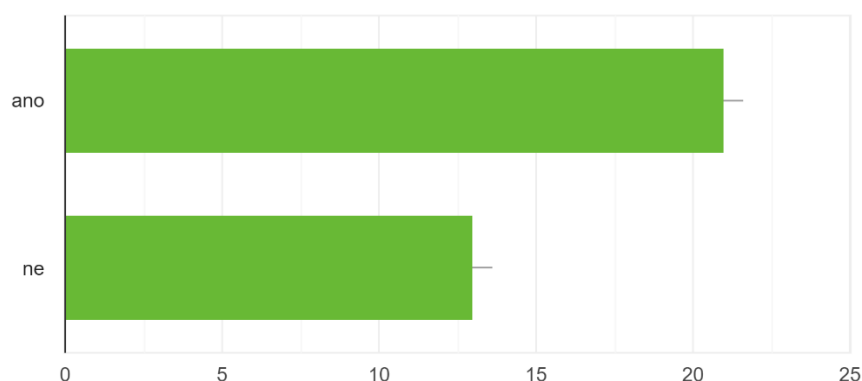
16. Jakou částku jste ochotni ročně investovat do propagace Vašeho zařízení?

34 odpovědí

17. Uvítali byste nabídku odborných seminářů zaměřených na zvýšení kvalifikace Vás či Vašich zaměstnanců?

34 odpovědí

Pokud ano, na co by se takové vzdělávání mělo zaměřit?

- marketing
- Strategické plánování propagace a práce na sociálních sítích
- sociální sítě, marketing
- Novinky v oblasti cestovního ruchu
- Pomoc při získávání zdrojů pro NNO, které nedělají charitativní a obdobnou činnost.
- Např. jak lépe propagovat tur. cíl, jak komunikovat s určitou cílovou skupinou, jak komunikovat s médii (tisk, rádio, TV)
- počítačové kurzy
- Jak získat zákazníky.
- komunikace se zákazníkem, prodejní dovednosti
- vedení TIC, spolupráce s ostatními TIC a dalšími subjekty, propagace TIC
- Spíše ne, ale pokud by to bylo možné, pak informace o novinkách v cestovním ruchu v okolí
- prodejní dovednosti, první pomoc, komunikační dovednosti
- Public relations

- základy CR - eventy, PR a marketing
- Rozšíření jazykových a odborných znalostí zaměstnanců
- kvalita prezentace
- např. přístup k handicapovaným osobám

18. Jaké konkrétní formy spolupráce s Turistickým informačním centrem Pardubice a oblastním destinačním managementem - spolkem Pardubicko- Perníkové srdce Čech byste uvítali? Prosíme uveďte:

- Propagaci
- Aktivní propagace naší činnosti.
- Propagace města Pardubice
- Propagace regionálních akcí
- Prodej suvenýrů, předprodej vstupenek, propagace
- Možnost prezentace kulturního zařízení na webu a sociálních sítích, povědomí o provázanosti s historií Pardubic a Pardubického kraje, zakomponování do vycházkových tematických okruhů. Spolupráce v rámci celého kraje. Možnost působení na klientelu v rámci ČR a příhraničí.
- Pomoc s marketingem.
- Propagace pořádaných akcí, propagace turist. cíle, distribuce propagačního materiálu (jak našich, tak rádi vystavíme cizí propag. materiály, návštěvníka rádi upozorníme i na jiné atraktivy nebo akce v našem kraji.
- Společné setkání (stačilo by čtvrtletní), kde bychom hodnotili příležitosti a možnosti, plány, záměry města. Společně bychom propojovali služby dle poptávek trhu. Společná výpomoc propagace.
- Pokračování spolupráce pro zlepšení programu a vzájemné popularity
- aktualizace turist.map, brožurek,přímo u nás. Máme vyčleněné místo pro letáky
- Po mailu, videa.
- propagace akcí pořádaných naším kulturním domem
- osobní setkání - semináře, výlety po turistických cílech, poskytování informací o novinkách
- Vyhovují nám dodávky propagačních materiálů z blízkého okolí i Pardubického kraje. Děkujeme za ně, zdraví osazenstvo Obecního úřadu Zdechovice
- rádi bychom hnedé dopravní cedule upozorňující na naše zařízení, pokud by byla možná pomoc, uvítali bychom ji
- vzájemná propagace služeb letiště Pardubice
- možnost začlenění do propagačních materiálů, značení ve městě - navigace
- Neznáme nabídku
- Začlenění do struktur; koordinace akcí; vzájemná společná propagace
- Propagace našich akcí
- spolupráce na sociálních sítích
- udržitelná turistika (cyklo friendly, family friendly), turistika spjatá s výtvarným uměním
- Vzájemná propagace, koordinace prohlídek a akcí

Příloha č. 4 Návštěvnost turistických cílů v TO Pardubicko 2015 - 2020

Kulturně-historické atraktivity	2015	2016	2017	2018	2019	2020
<u>Africké muzeum Dr. Emila Holuba*</u>	12220	10789	10871	9543	12128	6537
<u>Divadlo 29</u>	11103	13214	15059	*	*	
<u>Expozice historie železnice Rosice nad Labem</u>	9504	8499	9897	10080	10080	*
<u>Galerie Města Pardubic</u>	8498	8970	9000	6742	5800	
<u>Království perníku*</u>	26760	26788	24309	30939	30691	*
<u>Národní hřebčín Kladruby nad Labem</u>	15350	42977	61736	68727	71694	18300 z toho zámek 3900
<u>Státní hrad Kunětická hora</u>	43548	34 635	40523	33775	34198	21441
<u>Výstavní prostor Mázhaus</u>	6925	6261	9000	4565	4224	2010
<u>Zámek Choltice</u>	10575	9306	9328	10226	7945	4000
<u>Zámek Pardubice</u>	92762	110210	136000	103613	44018	20914
<u>Zelená brána Pardubice</u>	16545	15639	16000	12034	13051	7551
<u>Východočeské divadlo Pardubice</u>	*	*	*	131421	132068	
<u>Klukovský sen - výstava autíček v Rokytně</u>	*	*	*	585	585	*
<u>Klub kouzel a magie Pardubice</u>	*	*	*	2716	4120 (zahrnuje vystoupení)	v podstatě zavřeno
<u>Východočeská galerie + Dům U Jonáše</u>					14 280 z toho DUJ 7490	8068 z toho DUJ 4358

Příloha č. 5 Přehled změny využití HUZ v turistických oblastech v meziročním srovnání 2012 a 2018

Turistická oblast	Hosté celkem - rozdíl 2012-18	% rozdíl za období 2012-18	Poměr rezidentů na 1 nerezidenta 2012	Poměr rezidentů na 1 nerezidenta 2018	Rozdíl poměru nerezidentů na rezidenta 2012-18	Průměrný počet přenocování 2012	Průměrný počet přenocování 2018	průměrný počet přenocování - rozdíl 2012 - 18
Západočeské lázně	308 960	38	0,6	0,6	0	5,9	4,7	1,2
Českolipsko	54 958	33	6,7	7,6	0,9	3,7	3,1	0,7
Český les - Domažlicko a Chodsko	51 874	60	2,5	1	-1,5	3,4	2,9	0,5
Jižní Čechy	515 490	67	2	1,3	-0,7	2,7	2,3	0,4
Krkonoše a Podkrkonoší	301 312	38	2,6	2,8	0,2	4,0	3,6	0,4
Valašsko	87 314	44	8,1	5,9	-2,2	2,6	2,2	0,4
Jizerské hory	102 896	36	3	3,3	0,3	3,1	2,8	0,3
Kroměřížsko	35 163	60	5,2	5,2	0	2,5	2,2	0,3
Opavské Slezsko	30 055	55	4,5	5,1	0,6	2,5	2,2	0,3
Střední Morava	122 287	49	1,9	2,3	0,4	2,8	2,5	0,3
Těšínské Slezsko	26 422	25	4,7	3,6	-1,1	4,2	3,9	0,3
Vysočina	163 772	37	5,5	6,7	1,2	2,7	2,4	0,2
Praha *	2 165 730	38	0,2	0,2	0	2,5	2,3	0,2
Beskydy - Valašsko	89 320	42	4,1	5,8	1,7	2,5	2,3	0,2
Kladské pomezí	55 281	54	5,6	4,9	-0,7	3,3	3,1	0,2
Plzeňsko	112 722	35	1,2	1,1	-0,1	2,2	2,0	0,2
Střední Čechy *	259 682	33	3,3	3,2	-0,1	2,5	2,4	0,2
České středohoří a Žatecko	53 122	65	2,5	2,7	0,2	2,7	2,6	0,1
Šumava	184 215	35	3,8	5	1,2	3,1	3,0	0,1
Pardubicko	10 588	9	4,5	3,6	-0,9	3,6	3,5	0,1
Krušné hory a Podkrušnohoří	109 430	46	1,6	1,6	0	2,9	2,8	0,1
Českomoravské pomezí	25 646	43	4,1	4,9	0,8	2,7	2,6	0,1
České Švýcarsko	52 756	54	2,4	2,3	-0,1	2,5	2,4	0,1
Moravský kras a okolí	46 716	43	4	5,6	1,6	2,2	2,1	0,1
Ostravsko	72 263	39	1,7	1,5	-0,2	2,7	2,6	0,1
Orlické hory a Podorlicko	58 591	35	6,4	7,3	0,9	2,8	2,7	0,0
Poodří-Moravské Kravařsko	5 313	28	4,9	4,9	0	2,4	2,3	0,0
Slovácko	68 352	35	2,6	3,2	0,6	2,6	2,6	0,0
Jeseníky	166 633	48	10,8	9,3	-1,5	3,5	3,5	0,0
Hradecko	29 697	29	1,8	2,9	1,1	1,9	1,9	0,0
Český ráj *	39 445	17	4,1	4,3	0,2	2,5	2,5	0,0
Pálava a Lednicko-Valtický areál	219 314	62	3,1	4,3	1,2	2,0	2,0	-0,1
Králický Sněžník	40 109	132	6,8	10,8	4	2,5	2,6	-0,1
Chrudimsko - Hlinecko	9 422	10	15,3	15,1	-0,2	2,3	2,4	-0,1
Znojemsko a Podyjí	57 597	37	2,6	3,8	1,2	2,2	2,3	-0,2
Zlínsko a Luhačovice	22 310	9	3,7	5,6	1,9	3,6	3,9	-0,3
Brno a okolí	393 396	69	1,2	1	-0,2	1,8	2,4	-0,6
Celkem	6 148 153	1589	149,6	160,3	10,7			5,7
Průměr	166166	44,1	4,0	4,3	0,3			0,15
Průměr bez Prahy	110623	43,1						